

Štátny vzdelávací program pre základné vzdelávanie

Príloha

Vzdelávacie programy pre úvodné a prípravné ročníky

Obsah

Úvod	4
1 Rámcové učebné plány.....	6
1.1 Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom slovenským — úvodný ročník; rámcový učebný plán pre školy pre žiakov so špeciálnymi výchovno- vzdelávacími potrebami s vyučovacím jazykom slovenským — prípravný ročník.....	7
1.2 Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny — úvodný ročník; rámcový učebný plán pre školy a triedy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny — prípravný ročník	9
1.3 Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny — úvodný ročník; rámcový učebný plán pre školy a triedy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny — prípravný ročník	11
1.4 Rámcový učebný plán pre žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia a žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v kombinácii s iným zdravotným znevýhodnením — prípravný ročník	13
2 Obsah vzdelávania	15
2.1 Vzdelávacie oblasti.....	15
2.1.1 Jazyk a komunikácia	15
2.1.2 Matematika a informatika	19
2.1.3 Umenie a kultúra	23
2.1.4 Zdravie a pohyb	30
2.2 Obsah vzdelávania na napĺňanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb pre úvodný ročník.....	36
2.2.1 Žiaci so všeobecným intelektovým nadaním	36
2.2.2 Žiaci s vývinovými poruchami ľahkého stupňa	39
2.2.3 Žiaci s narušenou komunikačnou schopnosťou ľahkého stupňa.....	46
2.3 Obsah vzdelávania na napĺňanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb pre prípravný ročník.....	50
2.3.1 Žiaci s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia	50
2.3.2 Žiaci s telesným postihnutím	55
2.3.3 Žiaci s narušenou komunikačnou schopnosťou	57
2.3.4 Žiaci so sluchovým postihnutím.....	61
2.3.5 Žiaci so zrakovým postihnutím.....	67
2.3.6 Žiaci s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami	74
2.3.7 Žiaci chorí alebo zdravotne oslabení.....	78

2.3.8 Žiaci so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia a žiaci so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v kombinácii s iným zdravotným znevýhodnením	78
2.3.9 Výchova a vzdelávanie žiakov s viacnásobným postihnutím v prípravnom ročníku...	79

Úvod

Úvodné a prípravné ročníky predstavujú špecifickú a významnú súčasť výchovno-vzdelávacieho systému. Ich cieľom je zabezpečiť optimálne podmienky pre úspešný vstup žiakov do povinného základného vzdelávania. Sú určené žiakom, ktorí potrebujú podporu pri napĺňaní špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb, ktoré môžu ovplyvniť ich adaptáciu na požiadavky prvého ročníka základnej školy.

Úvodný ročník možno zriadiť v základnej škole pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou ľahkého stupňa alebo pre žiakov s vývinovými poruchami ľahkého stupňa. Je určený pre žiakov, ktorí síce dosiahli vek šesť rokov, nepokračujú v plnení povinného predprimárneho vzdelávania, no nie je u nich predpoklad úspešného zvládnutia nárokov prvého ročníka základnej školy. Vzdelávanie v úvodnom ročníku zohľadňuje ich individuálne potreby, vrátane potreby dlhodobej podpory jazykového a kognitívneho vývinu. Úvodný ročník možno zriadiť aj v základnej škole pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním, ktorí dosiahli vek päť rokov alebo výnimočne aj mladším, u ktorých je predpoklad zvládnutia prvého ročníka základnej školy pred dovŕšením šiesteho roku veku. Vzhľadom na svoj asynchrónny vývin potrebujú podporu pri napĺňaní potrieb súvisiacich s akcelеровaným kognitívnym vývinom, ako aj pri rozvoji jednotlivých zložiek osobnosti. Účelom vzdelávania žiakov so všeobecným intelektovým nadaním v úvodnom ročníku je vytvoriť podmienky, ktoré primerane reagujú na ich vývinové špecifiká a zároveň podporujú ich emocionálny, sociálny a fyzický vývin.

Prípravný ročník je určený pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, ktorí dosiahli vek šesť rokov, no zatiaľ nedosiahli školskú spôsobilosť. Zriaďuje sa v základných školách pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, ktoré disponujú odborným zázemím a podmienkami na poskytovanie komplexnej špeciálnopedagogickej podpory. Cieľom prípravného ročníka je rozvíjať schopnosti a zručnosti podmieňujúce úspešný prechod do prvého ročníka, a to s dôrazom na prekurzory gramotnosti, komunikačné kompetencie, kognitívny rozvoj a adaptačné schopnosti žiaka.

Obsah vzdelávania v úvodných a prípravných ročníkoch je orientovaný na rozvoj komunikačných, kognitívnych, interpersonálnych a personálnych spôsobilostí, ako aj na podporu schopnosti učiť sa a využívať komunikačné a kompenzačné stratégie, ak je to potrebné. Pedagogický proces je postavený na špecifických metódach práce, zohľadňujúcich individuálne vzdelávacie možnosti, tempo a potreby žiakov. Dôraz sa kladie na porozumenie, aktívne používanie osvojených zručností, podporu pozitívneho sebahodnotenia a rozvoj sociálnych kompetencií.

Žiaci so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia a žiaci so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v kombinácii s iným

zdravotným znevýhodnením plnia ciele v súlade s obsahom výchovy a vzdelávania, ktorý je uvedený v prílohe Štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie. Obsah výchovy a vzdelávania pre žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia a žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v kombinácii s iným zdravotným znevýhodnením.

Obsah výchovy a vzdelávania pre týchto žiakov je možné prispôbiť a rozčleniť od prípravného do desiateho ročníka s prihliadaním na ich špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby. Vzdelávacie obsahy majú upravené v súvislosti so synergickým vplyvom uvedených postihnutí. Nachádzajú sa v podkapitolách prílohy Štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie s názvom Obsah výchovy a vzdelávania pre žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia a žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v kombinácii s iným zdravotným znevýhodnením.

Hlavnou úlohou úvodného a prípravného ročníka je zabezpečiť individuálne prispôsobený prechod žiakov medzi predprimárnym a primárnym vzdelávaním.

Ďalšími úlohami úvodného a prípravného ročníka sú najmä:

- rozvíjať vedomosti a zručnosti žiakov potrebné pre budúce úspešné napredovanie v 1. cykle základného vzdelávania bez výrazného rizika školského neúspechu;
- rozvíjať tie oblasti vývinu – motorická, komunikačná, sociálna, emocionálna, kognitívna, v ktorých majú žiaci vývinové oneskorenie alebo potrebujú kompenzovať zdravotné znevýhodnenie;
- utvárať a posilňovať pozitívny vzťah žiakov k škole a k vzdelávaniu;
- rozvíjať sociálne zručnosti žiakov dôležité pre interakciu s rovesníkmi aj dospelými;
- intenzívne rozvíjať základy metakognície;
- primerane stimulovať vyššie kognitívne funkcie a tvorivosť žiakov, aj v oblastiach, v ktorých je ich vývin akcelerovaný;
- podporovať rozvoj sebaobslužných návykov a primeranej miery samostatnosti pri plnení školských úloh.

Výchovno-vzdelávacia činnosť v úvodnom a prípravnom ročníku sa realizuje prevažne hrou, zážitkovou a vysoko individuálne prispôsobenou formou, s maximálnym dôrazom na pozitívnu motiváciu a postupnú adaptáciu na školské prostredie.

1 Rámcové učebné plány

Rámcové učebné plány pre úvodný ročník a prípravný ročník pre žiakov so zdravotným znevýhodnením alebo všeobecným intelektovým nadaním zahŕňajú hodinovú dotáciu len pre vzdelávanie v niektorých vybraných vzdelávacích oblastiach Štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie ako Jazyk a komunikácia, Matematika a informatika, Umenie a kultúra a Zdravie a pohyb. Osvojenie si obsahov vzdelávania v týchto vzdelávacích oblastiach je dôležité pre ich ďalšie vzdelávanie, úspešnú adaptáciu na školské prostredie a rozvoj ich individuálneho potenciálu.

Prostredníctvom voliteľných (disponibilných) hodín je možné realizovať vzdelávanie žiakov aj vo vyučovacích predmetoch z ďalších vzdelávacích oblastí Štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie ako Človek a príroda, Človek a spoločnosť, Človek a svet práce.

1.1 Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom slovenským — úvodný ročník; Rámcový učebný plán pre školy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami s vyučovacím jazykom slovenským — prípravný ročník

Vzdelávacia oblasť	Zoznam vyučovacích predmetov	Počet hodín
Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra	4
Matematika a informatika	matematika	3
Človek a príroda		0
Človek a spoločnosť		0
Človek a svet práce		0
Umenie a kultúra	hudobná výchova	1
	výtvarná výchova	1
Zdravie a pohyb	telesná a športová výchova	2
Sumár hodín (bez voliteľných hodín)		11
Voliteľné (disponibilné) hodiny		9
Spolu za ročník		20

Poznámky

- Rámcový učebný plán vymedzuje týždenný počet vyučovacích hodín. Jedna vyučovacia hodina má podľa tohto plánu 45 minút. V prípade inej dĺžky vyučovacej hodiny škola jej trvanie a prepočet vyučovacieho času na 45 minútové vyučovacie hodiny uvedie v školskom vzdelávacom programe. Škola uplatňuje spôsoby organizácie vyučovania, ktoré sú prispôsobené osobitostiam žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov so všeobecným intelektovým nadaním v súlade s legislatívou. Tieto spôsoby sa realizujú najmä členením vyučovacej hodiny na rôzne časové úseky, zaraďovaním a organizovaním prestávok rôznym spôsobom na základe potrieb žiakov.
- Voliteľné (disponibilné) hodiny použije škola na dotvorenie školského vzdelávacieho programu. Voliteľné (disponibilné) hodiny je možné využiť na:
 - dotvorenie školského vzdelávacieho programu tak, aby podporili dosiahnutie cieľov výchovno-vzdelávacieho procesu;
 - vyučovanie vyučovacích predmetov, ktoré si škola sama zvolí a sama si pripraví

ich obsah; vrátane vyučovacích predmetov vo vzdelávacích oblastiach Človek a príroda, Človek a spoločnosť, Človek a svet práce;

- c) vyučovanie vyučovacích predmetov na napĺňanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiaka;
- d) navýšenie počtu hodín vyučovacích predmetov v jednotlivých vzdelávacích oblastiach uvedených v rámcovom učebnom pláne;
- e) realizáciu podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy.

3. Škola pri zdravotníckom zariadení vzdeláva žiakov v rozsahu minimálne 5 hodín týždenne.

1.2 Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny – úvodný ročník; Rámcový učebný plán pre školy a triedy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny – prípravný ročník

Vzdelávacia oblasť	Zoznam vyučovacích predmetov	Počet hodín
Jazyk a komunikácia	jazyk a literatúra národnostnej menšiny	4
Matematika a informatika	matematika	3
Človek a príroda		0
Človek a spoločnosť		0
Človek a svet práce		0
Umenie a kultúra	hudobná výchova	1
	výtvarná výchova	1
Zdravie a pohyb	telesná a športová výchova	2
Sumár hodín (bez voliteľných hodín)		11
Voliteľné (disponibilné) hodiny		9
Spolu za ročník		20

Poznámky

- Rámcový učebný plán vymedzuje týždenný počet vyučovacích hodín. Jedna vyučovacia hodina má podľa tohto plánu 45 minút. V prípade inej dĺžky vyučovacej hodiny škola jej trvanie a prepočet vyučovacieho času na 45 minútové vyučovacie hodiny uvedie v školskom vzdelávacom programe. Škola uplatňuje spôsoby organizácie vyučovania, ktoré sú prispôsobené osobitostiam žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov so všeobecným intelektovým nadaním v súlade s legislatívou. Tieto spôsoby sa realizujú najmä členením vyučovacej hodiny na rôzne časové úseky, zaradovaním a organizovaním prestávok rôznym spôsobom na základe potrieb žiakov.
- Voliteľné (disponibilné) hodiny použije škola na dotvorenie školského vzdelávacieho programu. Voliteľné (disponibilné) hodiny je možné využiť na:
 - dotvorenie školského vzdelávacieho programu tak, aby podporili dosiahnutie cieľov výchovno-vzdelávacieho procesu;

- b) vyučovanie vyučovacích predmetov, ktoré si škola sama zvolí a sama si pripraví ich obsah; vrátane vyučovacích predmetov vo vzdelávacích oblastiach Človek a príroda, Človek a spoločnosť, Človek a svet práce;
 - c) vyučovanie vyučovacích predmetov na napĺňanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiaka;
 - d) navýšenie počtu hodín vyučovacích predmetov v jednotlivých vzdelávacích oblastiach uvedených v rámcovom učebnom pláne.
3. Škola pri zdravotníckom zariadení vzdeláva žiakov v rozsahu minimálne 5 hodín týždenne.
4. Škola podporuje zachovanie a rozvoj jazykovej a kultúrnej identity žiakov národnostných menšín a súčasne zabezpečuje osvojovanie slovenského jazyka ako druhého jazyka na veku primeranej úrovni

1.3 Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny – úvodný ročník; Rámcový učebný plán pre školy a triedy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny – prípravný ročník

Vzdelávacia oblasť	Zoznam vyučovacích predmetov	Počet hodín
Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra jazyk národnostnej menšiny a literatúra	4
Matematika a informatika	matematika	3
Človek a príroda		0
Človek a spoločnosť		0
Človek a svet práce		0
Umenie a kultúra	hudobná výchova	1
	výtvarná výchova	1
Zdravie a pohyb	telesná a športová výchova	2
Sumár hodín (bez voliteľných hodín)		11
Voliteľné (disponibilné) hodiny		9
Spolu za ročník		20

Poznámky

- Rámcový učebný plán vymedzuje týždenný počet vyučovacích hodín. Jedna vyučovacia hodina má podľa tohto plánu 45 minút. V prípade inej dĺžky vyučovacej hodiny škola jej trvanie a prepočet vyučovacieho času na 45 minútové vyučovacie hodiny uvedie v školskom vzdelávacom programe. Škola uplatňuje spôsoby organizácie vyučovania, ktoré sú prispôsobené osobitostiam žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov so všeobecným intelektovým nadaním v súlade s legislatívou. Tieto spôsoby sa realizujú najmä členením vyučovacej hodiny na rôzne časové úseky, zaraďovaním a organizovaním prestávok rôznym spôsobom na základe potrieb žiakov.
- Voliteľné (disponibilné) hodiny použije škola na dotvorenie školského vzdelávacieho programu. Voliteľné (disponibilné) hodiny je možné využiť na:
 - dotvorenie školského vzdelávacieho programu tak, aby podporili dosiahnutie cieľov výchovno-vzdelávacieho procesu;

- b) vyučovanie vyučovacích predmetov, ktoré si škola sama zvolí a sama si pripraví ich obsah; vrátane vyučovacích predmetov vo vzdelávacích oblastiach Človek a príroda, Človek a spoločnosť, Človek a svet práce;
 - c) vyučovanie vyučovacích predmetov na napĺňanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiaka;
 - d) navýšenie počtu hodín vyučovacích predmetov v jednotlivých vzdelávacích oblastiach uvedených v rámcovom učebnom pláne.
3. Škola pri zdravotníckom zariadení vzdeláva žiakov v rozsahu minimálne 5 hodín týždenne.
4. Rámcový učebný plán pre základné školy s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny a rámcový učebný plán pre školy a triedy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny stanovuje týždenný počet vyučovacích hodín za vyučovacie predmety slovenský jazyk a literatúra a jazyk národnostnej menšiny a literatúra spolu. Pričom minimálny počet hodín na vyučovanie predmetu slovenský jazyk a literatúru je 3. Rozdelenie hodín medzi predmety slovenský jazyk a literatúra a jazyk národnostnej menšiny a literatúra je v plnej kompetencii školy.

1.4 Rámcový učebný plán pre žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia a žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v kombinácii s iným zdravotným znevýhodnením — prípravný ročník

Vzdelávacia oblasť	Počet hodín
Jazyk a komunikácia	3
Matematika a informatika	1
Človek a príroda	0
Človek a spoločnosť	0
Človek a svet práce	0
Umenie a kultúra	4
Zdravie a pohyb	2
Sumár hodín (bez voliteľných hodín)	10
Voliteľné (disponibilné) hodiny	10
Spolu za ročník	20

Poznámky

- Rámcový učebný plán vymedzuje týždenný počet vyučovacích hodín. Jedna vyučovacia hodina má podľa tohto plánu 45 minút. V prípade inej dĺžky vyučovacej hodiny škola jej trvanie a prepočet vyučovacieho času na 45 minútové vyučovacie hodiny uvedie v školskom vzdelávacom programe. Škola uplatňuje spôsoby organizácie vyučovania, ktoré sú prispôsobené osobitostiam žiakov so zdravotným znevýhodnením v súlade s legislatívou. Tieto spôsoby sa realizujú najmä členením vyučovacej hodiny na rôzne časové úseky, zaraďovaním a organizovaním prestávok rôznym spôsobom na základe potrieb žiakov.
- Vzdelávacie oblasti sú v rámci školského vzdelávacieho programu rozpracované na jednotlivé vyučovacie predmety.
- Voliteľné (disponibilné) hodiny použije škola na dotvorenie školského vzdelávacieho programu. Voliteľné (disponibilné) hodiny je možné využiť na:
 - dotvorenie školského vzdelávacieho programu tak, aby podporili dosiahnutie cieľov výchovno-vzdelávacieho procesu;
 - vyučovanie vyučovacích predmetov, ktoré si škola sama zvolí a sama si pripraví ich obsah; vrátane vyučovacích predmetov vo vzdelávacích oblastiach Človek a príroda, Človek a spoločnosť, Človek a svet práce;

- c) vyučovanie vyučovacích predmetov na napĺňanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiaka;
 - d) navýšenie počtu hodín vyučovacích predmetov v jednotlivých vzdelávacích oblastiach uvedených v rámcovom učebnom pláne;
 - e) realizáciu iných foriem a druhov podpory, ktoré sú zaradené do príslušných vzdelávacích oblastí;
 - f) realizáciu podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy.
4. Škola pri zdravotníckom zariadení vzdeláva žiakov v časovom rozsahu minimálne 5 hodín týždenne.
5. V rámci vzdelávacej oblasti Zdravie a pohyb môžu byť vyučovacie hodiny využité aj na poskytovanie terapie ako senzomotorická integrácia, bazálna stimulácia a relaxačné cvičenia.

2 OBSAH VZDELÁVANIA

2.1 VZDELÁVACIE OBLASTI

2.1.1 Jazyk a komunikácia

Vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia predstavuje v úvodnom alebo prípravnom ročníku esenciálny základ pre komplexný rozvoj a vzdelávanie žiakov, pričom plní dvojakú funkciu: slúži ako kľúčový komunikačný nástroj pre žiakov so zdravotným znevýhodnením a zároveň ako stimulačný prostriedok pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním. Jej primárnou úlohou je cielene rozvíjať a korigovať deficity v sluchovej percepcii, foneticko-fonologickej rovine jazyka, ako aj v komunikačných schopnostiach a sociálno-komunikačných zručnostiach, čím sa minimalizuje riziko školskej neúspešnosti a pripravuje sa pôda pre úspešný vstup žiakov do prvého ročníka.

Táto oblasť poskytuje žiakom so všeobecným intelektovým nadaním nevyhnutný priestor pre komplexné spracovanie verbálnych informácií, rozvoj verbálnej inteligencie, podporu argumentačných zručností a kultiváciu tvorivého jazykového prejavu, čím zabezpečuje adekvátne využitie ich kognitívneho potenciálu. Osvojenie si základných komunikačných kompetencií je tak nevyhnutným predpokladom pre zvládnutie všetkých ostatných vzdelávacích oblastí a pre plnú sociálnu inklúziu žiakov.

Pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou a žiakov so sluchovým postihnutím predstavuje vzdelávacia oblasť Jazyk a komunikácia zásadnú, no zároveň aj veľmi náročnú oblasť. Títo žiaci často majú ťažkosti s porozumením hovorenému slovu, majú redukovanú slovnú zásobu, problémy v oblasti jazykového a motorického plánovania s nedostatočne rozvinutým fonologickým uvedomovaním. Oslabená býva aj verbálna a pracovná pamäť, ktoré sú kľúčové pre budovanie základov čítania a písania. Je potrebné uplatňovať ciele, systematické a štruktúrované jazykové postupy, ktoré zohľadňujú špecifiká a spôsob učenia sa jednotlivých žiakov.

Komponenty

- Komunikačná interakcia
- Hovorená produkcia
- Písaná produkcia
- Recepcia vecných textov
- Recepcia umeleckých textov

Komunikačná interakcia

Ciele

- Používať základné spoločenské pravidlá a prvky sociálnej komunikácie v každodennom styku.
- Formulovať zrozumiteľným spôsobom vlastné potreby, pocity a opisy konkrétnych situácií.
- Reagovať adekvátne na pokyny, inštrukcie a otázky komunikačného partnera.

Obsah

- Využívanie verbálnych aj neverbálnych prostriedkov na nadviazanie a udržanie komunikácie;
- adekvátne reagovanie na jednoduché pokyny a inštrukcie učiteľa spojené s činnosťami v triede;
- tvorenie zrozumiteľných slov, slovných spojení a jednoduchých viet v kontexte každodenných činností;
- používanie aktívnej slovnej zásoby primeranej svojmu veku a komunikačným možnostiam;
- reagovanie na komunikačný zámer partnera a realizovanie funkčnej komunikačnej výmeny;
- uplatňovanie základných spoločenských pravidiel správania, najmä pozdravu, prosby a poďakovania;
- iniciovanie komunikácie kladením jednoduchých otázok a odpovedaním na otázky smerované k známej téme;
- formulovanie svojich aktuálnych fyzických potrieb a prežívaných pocitov zrozumiteľným spôsobom;
- opisovanie obrázkového materiálu alebo konkrétnej situácie jednoduchými vetami;
- vedenie krátkeho dialógu s rovesníkmi alebo dospelými osobami;
- riešenie modelových komunikačných situácií prostredníctvom rolových hier a dramatizácie.

Hovorená produkcia

Ciele

- Vyjadrovať vlastné skúsenosti a pocity s využitím verbálnej reči alebo iných komunikačných foriem a systémov.
- Opisovať predmety, ilustrácie a prebiehajúce činnosti vo svojom okolí.
- Formulovať otázky a odpovede viažuce sa k obsahu vypočutého príbehu.
- Tvoríť jednoduché vety k vizuálnym podnetom, obrázkom alebo názorným modelom.
- Sformulovať krátky súvislý komunikačný prejav s logickou nadväznosťou výpovedí na základe vizuálnej opory.

Obsah

- Vyjadrovanie vlastných skúseností, zážitkov a pocitov s využitím verbálnej reči alebo iných komunikačných foriem a systémov podľa svojich individuálnych schopností;
- komentovanie predloženej ilustrácie, prebiehajúcej činnosti alebo modelovej situácie;
- opisovanie predmetov a javov vo svojom bezprostrednom okolí jednoduchým spôsobom;
- formulovanie adekvátnych otázok k vypočutému príbehu;
- odpovedanie na otázky smerujúce k obsahu deja s ohľadom na svoje komunikačné možnosti;
- dopĺňanie neúplných viet a tvorenie jednoduchých viet k obrázkom, predmetom alebo názorným modelom;
- zostavovanie krátkeho súvislého príbehu s oporou o vizuálnu ilustráciu alebo reálnu situáciu so zachovávaním logickej nadväznosti jednotlivých výpovedí;
- produkovanie súvislého prejavu v rozsahu troch až piatich viet na zadanú tému, v prípade potreby s využitím augmentatívnych a alternatívnych komunikačných prostriedkov alebo iných komunikačných foriem;
- používanie iných komunikačných foriem a systémov na vyjadrenie myšlienok tam, kde zdravotné znevýhodnenie neumožňuje plnohodnotné využívanie hovorenej reči.

Písaná produkcia

Ciele

- Vykonávať uvoľňovacie cviky ruky a prípravné grafomotorické aktivity v priestore a na rôznych povrchoch.
- Napodobniť základné grafické línie a jednoduché tvary pri zachovaní zrakovo-motorickej koordinácie.
- Identifikovať tvary a farby na predložených symboloch a obrázkových materiáloch.
- Používať dohodnuté značky a piktogramy ako náhradu alebo predstupeň písaného slova.
- Zapisovať vlastné meno a tvary naučených písmen abecedy.
- Určovať prvé a posledné písmeno v slove v rámci rozvíjania fonologického uvedomovania.

Obsah

- Realizovanie prípravných grafomotorických aktivít zameraných na plynulý pohyb ruky v priestore a na rôznych druhoch povrchov;
- znázorňovanie vertikálnych, horizontálnych a kruhových línií s využitím prispôsobených písacích nástrojov alebo hmatových podkladov;
- preukazovanie zrakovo-motorickej koordinácie pri napodobňovaní základných grafických prvkov a jednoduchých tvarov;

- rozlišovanie a vizuálne identifikovanie tvarov, farieb a detailov na predložených obrázkoch a symboloch;
- skladanie celkov z jednotlivých častí prostredníctvom plošných alebo hmatových skladačiek a napodobňovanie predvedených symbolov;
- používanie dohodnutých značiek, piktogramov a žetónov ako náhrady alebo predstupňa písaného slova na označenie slabík a hlások;
- interpretovanie významu piktogramov a bezpečnostných symbolov nachádzajúcich sa v školskom prostredí;
- zapísanie vlastného mena alebo známych kľúčových slov veľkými tlačenými písmenami podľa svojich motorických možností;
- identifikovanie prvého a posledného písmena v slove ako prejav rozvinutého fonologického uvedomovania.

Recepcia vecných textov

Ciele

- Identifikovať kľúčové postavy a hlavné informácie vo vypočutom texte.
- Reagovať na obsah textu verbálne, gestom alebo piktogramom.
- Reprodukovať krátky dej s pomocou obrázkov alebo inej názornej opory.
- Určovať polohu predmetov a osôb v priestore podľa slovných pokynov.
- Dokončiť zadanú jednoduchú úlohu v primeranom čase.
- Rozlišovať sluchom alebo zrakom prvú a poslednú hlásku v slove.
- Spájať hlásky do jednoduchých slov.
- Rozkladať jednoduché slová na hlásky.

Obsah

- Preukazovanie porozumenia vypočutému príbehu alebo opisu činnosti identifikáciou kľúčových postáv a dejových línií;
- rozlišovanie jemných významových rozdielov medzi slovami a ich správne priradenie k objektom alebo situáciám;
- preukazovanie porozumenia základnej slovnej zásobe zameranej na časovo-priestorové vzťahy a polohu predmetov;
- lokalizovanie predmetov a osôb v priestore na základe inštrukcií hore, dole, vpravo a vľavo;
- rozlišovanie sluchom prvej a poslednej hlásky v slove v rámci tréningu fonematického uvedomovania;
- uskutočňovanie hláskovej analýzy a syntézy jednoduchých slov primeraných veku;
- diferencovanie zrakových a sluchových podnetov so zameraním na rozlišovanie hlások, slabík a slov v hovorenej alebo písanej forme.

Recepcia umeleckých textov

Ciele

- Vyjadriť vzťah k literatúre, čítaniu a umeleckému textu ako zdroju poznania a zážitkov.
- Zapamätať si krátke rytmické celky.
- Charakterizovať literárne postavy v krátkom rozprávkovom texte.
- Reprodukovať krátky príbeh s využitím názorného modelovania alebo vizuálnej podpory.
- Určiť hlavný dej vypočutého príbehu na základe ilustrácií alebo kľúčových slovných podnetov.
- Rozpoznať rýmy, hádanky a krátke básnické celky v rámci spoločných aktivít.
- Vyjadriť umelecký zážitok výtvarnými alebo neverbálnymi prostriedkami.

Obsah

- Identifikovanie a pamätanie si rytmických celkov ako riekaniek a vyčítaniek, rozpoznávanie postáv v krátkych rozprávkach;
- reprodukovanie textov alebo krátkych príbehov s využitím názorného modelovania, obrázkov alebo inej vizuálnej podpory;
- porozumenie hlavnému deju príbehu na základe ilustrácií, kľúčových predmetov alebo slovných podnetov;
- rozpoznávanie rýmov, hádanky a krátke básnické celky v rámci spoločných aktivít;
- vyjadrovanie umeleckého zážitku z návštevy kultúrneho podujatia prostredníctvom prerozprávania, výtvarného prejavu alebo neverbálneho a pantomimického vyjadrenia;
- rozoznávanie a identifikovanie literárnej postavy, jej charakteru, vlastností, opisu.

2.1.2 Matematika a informatika

Vzdelávacia oblasť Matematika a informatika predstavuje v úvodnom a prípravnom ročníku nevyhnutný pilier pre rozvoj kľúčových kognitívnych a analytických zručností, pričom jej prínos je špecificky diferencovaný pre žiakov so zdravotným znevýhodnením a všeobecným intelektovým nadaním.

Pre žiakov so zdravotným znevýhodnením sa táto oblasť primárne zameriava na základy matematických a informatických poznatkov a zručností. Prostredníctvom nich sa ďalej rozvíja matematické myslenie a matematické kompetencie nevyhnutné pre vyššie stupne vzdelávania. Zahŕňa to triedenie, porovnávanie, priestorovú orientáciu, rozvoj logického myslenia cez konkrétne manipulatívne činnosti a upevňovanie vizuomotorickej koordinácie potrebnej na prácu s didaktickými pomôckami a digitálnymi nástrojmi. Pre časť žiakov so zdravotným znevýhodnením, najmä žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou a žiakov so sluchovým postihnutím, je vzdelávací proces v tejto oblasti v porovnaní s inými oblasťami predvídateľnejší.

Dôvodom je charakter obsahu v prípravnom a úvodnom ročníku, ktorý je založený na názornom a štruktúrovanom učení a menšej potrebe verbálneho prejavu. Matematika týmto žiakom zároveň posilňuje pozornosť, pracovnú pamäť, priestorovú orientáciu, zrakové a sluchové vnímanie, čo sú oblasti u žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou často oslabené.

Pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním slúži táto oblasť na akceleráciu a stimuláciu ich vysokého kognitívneho potenciálu, umožňujúc im predčasne rozvíjať komplexné abstraktné myslenie, analyzovať zložitejšie štruktúry a rozpoznávať matematické vzorce, ako aj objavovať základy algoritmickeho a výpočtového myslenia. Tým sa dosahuje, že všetci žiaci – s ohľadom na ich individuálne potreby – získajú pevné základy pre analytické myslenie, systematickú prácu a elementárnu digitálnu gramotnosť, ktoré sú esenciálne pre zvládnutie obsahu vo vyšších ročníkoch a pre funkčnosť v modernej spoločnosti.

Komponenty

- Čísla a operácie s číslami
- Závislosti, vzťahy a práca s údajmi
- Geometria

Čísla a operácie s číslami

Ciele

- Priradiť grafický symbol alebo číslicu k počtu predmetov v skupine v rozsahu do šesť.
- Určiť prvú a poslednú pozíciu predmetu alebo obrázka v usporiadanom rade.
- Porovnať dve skupiny predmetov s využitím pojmov viac, menej a rovnako.
- Identifikovať rovnaký počet prvkov v skupine aj po zmene ich rozmiestnenia v priestore.
- Vyriešiť praktickú úlohu na pridávanie a odoberanie prvkov v obore do šesť s využitím názornej opory.
- Rozložiť zadaný počet predmetov na dve časti s pomocou konkrétnych manipulačných pomôcok.
- Zaznamenať číslicu spôsobom, ktorý zodpovedá motorickým možnostiam žiaka.

Obsah

- Používanie predčíselných pojmov pri označovaní počtu a množstva prvkov v skupine;
- identifikovanie grafického symbolu čísla a jeho priraďovanie k množstvu do šesť;
- vymenúvanie číselného radu a správne určovanie poradia prvkov so zameraním na prvú a poslednú pozíciu;
- porovnávanie dvoch skupín predmetov a určovanie vzťahov viac, menej alebo rovnako;
- preukazovanie pochopenia stálosti množstva bez ohľadu na priestorové usporiadanie predmetov;
- realizovanie zmien množstva prostredníctvom praktických činností pridávania a odoberania prvkov;

- triedenie predmetov do skupín podľa určeného počtu a modelovanie procesu pribúdania a ubúdania;
- využívanie rôznych foriem reprezentácie množstva vrátane predmetových modelov, bodových schém a piktoqramov;
- zapisovanie čísla v rozsahu 1 až 10 podľa svojich motorických možností;
- riešenie jednoduchých úloh na sčítanie a odčítanie v obore do šesť s využitím názornej opory;
- vyjadrovanie výsledku matematickej operácie alebo porovnania verbálne, číslom alebo dohodnutým symbolom.

Závislosti, vzťahy a práca s údajmi

Ciele

- Určiť rozmerovú vlastnosť predmetu s využitím dvojíc protikladov ako dlhý – krátky, vysoký – nízky, ťažký – ľahký alebo široký – úzky.
- Identifikovať skupinu s najväčším a najmenším počtom prvkov pri porovnávaní viacerých súborov predmetov.
- Označiť prvú a poslednú pozíciu objektu v usporiadanom rade.
- Roztriediť súbor predmetov do skupín podľa jednej zvolenej spoločnej vlastnosti, ako je farba, veľkosť alebo funkcia.
- Zoskupiť predmety podľa ich tvaru na hranaté a guľaté.
- Vybrať spomedzi viacerých objektov ten, ktorý vykazuje extrémnu vlastnosť ako najväčší, najdlhší alebo najvyšší.

Obsah

- Porovnávanie dvoch alebo viacerých objektov na základe rozmerových vlastností a správne určovanie, ktorý je veľký, malý, dlhý, krátky, široký, úzky, ťažký alebo ľahký;
- posudzovanie množstva prvkov v skupinách a identifikovanie, kde je ich viac, menej, rovnako, najmenej alebo najviac;
- určovanie rozdielov v počte prvkov a vyjadrovanie vzťahov väčší, menší alebo rovnaký;
- označovanie poradia objektov v rade a rozlišovanie pozície prvý a posledný;
- triedenie predmetov do skupín na základe spoločných znakov;
- zoskupovanie predmetov na základe ich geometrického charakteru, najmä podľa toho, či majú hranatý alebo guľatý tvar;
- klasifikovanie objektov podľa veľkostných a kvalitatívnych atribútov vrátane extrémov ako najdlhší, najväčší či najvyšší;
- rozlišovanie protikladov vo vlastnostiach postáv a predmetov ako nízky a vysoký alebo silný a slabý.

Geometria

Ciele

- Pomenovať základné rovinné útvary, ako sú kruh, štvorec, trojuholník, obdĺžnik a priestorové telesá, ako sú guľa, kocka, valec, na obrázkoch aj v reálnom prostredí.
- Rozlíšiť priamu čiaru od krivej čiary pri kreslení alebo pri manipulácii s predmetmi.
- Určiť vzájomnú polohu objektov v priestore s využitím pojmov hore, dole, vpravo, vľavo, pred a za.
- Umiestniť predmet na určené miesto na ploche alebo v priestore podľa slovného pokynu učiteľa.
- Vyhľadať v bezprostrednom okolí školy alebo domova predmety, ktoré majú tvar konkrétneho geometrického útvaru.
- Porovnať dĺžku dvoch objektov ich priamym priložením k sebe s použitím pojmov dlhší a kratší.
- Určiť hmotnosť dvoch predmetov na základe vlastného pocitu s využitím pojmov ťažší a ľahší.

Obsah

- Rozlišovanie a pomenovanie základných línií ako priame a krivé čiary;
- identifikovanie a pomenovanie základných rovinných útvarov, ako sú kruh, štvorec, trojuholník a obdĺžnik, na obrázkoch aj v reálnom prostredí;
- rozoznávanie a pomenovanie priestorových telies, ako sú guľa, kocka a valec, prostredníctvom zrkovného vnímania alebo hmatovej manipulácie;
- určovanie vzájomnej polohy útvarov a telies v priestore s využitím pojmov hore, dole, vpravo, vľavo, pred a za;
- umiestňovanie útvarov a telies podľa slovných pokynov učiteľa na určené miesto na ploche alebo v priestore;
- vykonávanie manipulačných činností s geometrickými prvkami ako kreslenie čiar, skladanie, porovnávanie a vyfarbovanie podľa svojich motorických možností;
- vyhľadávanie predmetov, ktoré majú tvar konkrétneho geometrického útvaru, v bezprostrednom okolí školy alebo domova;
- priradovanie správneho názvu k zobrazenému rovinnému útvaru alebo priestorovému telesu;
- porovnávanie dĺžky dvoch objektov ich priamym priložením k sebe a určovanie, ktorý je dlhší alebo kratší;
- posudzovanie hmotnosti predmetov na základe vlastného pocitu a rozlišovanie, čo je ťažšie a čo ľahšie;
- odhadovanie veľkosti objektov v priestore a overovanie svojho odhadu praktickým porovnaním;

- pracovanie s obrázkami a piktoqramami rovinných útvarov a priestorových telies ako s reprezentáciami reálnych objektov.

2.1.3 Umenie a kultúra

Vzdelávacia oblasť Umenie a kultúra v úvodnom alebo v prípravnom ročníku je nevyhnutná pre celostný rozvoj osobnosti žiakov, keďže primárne pracuje so zmyslovým vnímaním, emóciami a kreativitou.

Pre žiakov so zdravotným znevýhodnením plní kľúčovú kompenzačno-terapeutickú funkciu, kde prostredníctvom hudobných, výtvarných, dramatických a rytmicko-pohybových aktivít intenzívne stimuluje a rozvíja oslabenú jemnú a hrubú motoriku, zrakovo-motorickú koordináciu a sensorickú integráciu. Zároveň poskytuje bezpečný priestor pre redukciu úzkosti, seberealizáciu a neverbálne vyjadrenie emócií a potrieb, čím podporuje ich emocionálnu reguláciu a sociálnu adaptáciu v kolektíve.

Pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním slúži táto oblasť ako podnetný priestor pre rozvoj diverzity myslenia a kreativity, umožňujúc im prostredníctvom umeleckej improvizácie a experimentovania rozvíjať originálne myšlienky, kriticky hodnotiť estetické javy a kultivovať cit pre detail a harmóniu, čo následne obohacuje ich komplexnú osobnosť a analytické schopnosti vo všetkých ostatných predmetoch.

Výtvarná výchova

Výtvarná výchova v úvodnom alebo v prípravnom ročníku je nevyhnutným pedagogicko-terapeutickým nástrojom, ktorého hlavnou úlohou je kompenzácia a stimulácia motorických, zmyslových a kognitívnych funkcií. Pre žiakov so zdravotným znevýhodnením je primárnym cieľom rozvoj jemnej motoriky, úchopovej zručnosti a vizuomotorickej koordinácie prostredníctvom riadenej manipulácie s materiálmi, čo je kľúčový predpoklad pre zvládnutie grafomotoriky. Pre žiakov so zrakovým postihnutím je prínos výtvarnej výchovy kľúčový najmä pre rozvoj hmatovej percepcie prostredníctvom práce s rôznorodými štruktúrami, tvarmi a veľkosťami rozličných materiálov, ako aj pre maximálne využitie zvyškov zraku, najmä prostredníctvom kontrastu a farby. Zároveň poskytuje priestor pre neverbálnu seberealizáciu a vyjadrenie emocionálnych stavov. Výtvarná výchova umožňuje žiakom s narušenou komunikačnou schopnosťou a žiakom so sluchovým postihnutím vyjadriť svoje myšlienky a pocity aj bez použitia reči, prostredníctvom neverbálnych prostriedkov, zároveň prirodzene podporuje rozvoj slovnej zásoby aj naratívnych schopností.

Pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním slúži ako stimulátor divergentného myslenia, umožňujúc im experimentovať s technikami a kompozíciou, čím rozvíjajú kreativitu, vizuálne analytické schopnosti a schopnosť riešiť vizuálne problémy nad rámec bežného kurikula.

Komponenty

- Výtvarný jazyk a komunikácia
- Umenie a vizuálna kultúra
- Tvorivá osobnosť

Výtvarný jazyk a komunikácia

Ciele

- Pomenovať farby, tvary a materiály použité pri tvorbe.
- Slovné vyjadriť pocity vyvolané umeleckým dielom.
- Vyjadrovať vlastné myšlienky, emócie a zážitky prostredníctvom kresby, modelovania alebo využitia symbolov.
- Porozumieť jednoduchým a jasne štruktúrovaným inštrukciám a dodržiavať stanovený pracovný postup pri tvorbe výtvarného diela.
- Osvojovať si základné grafomotorické pohyby a rozvíjať funkčný úchop nástrojov s cieľom zlepšiť koordináciu oka a ruky.
- Rozlíšiť hmatové, priestorové a vizuálne vlastnosti rôznych materiálov a povrchov.
- Experimentovať s výtvarnými prostriedkami a hľadať alternatívne spôsoby nanášania farieb alebo tvarovania hmôt s ohľadom na individuálne limity jemnej motoriky.

Obsah

- Kombinovanie rôznych výtvarných techník ako kreslenie, maľovanie a modelovanie pri tvorbe vlastného výtvarného vyjadrenia;
- pomenovanie farieb, tvarov a materiálov použitých pri tvorbe;
- vyjadrovanie pocitov a myšlienok prostredníctvom výtvarnej tvorby;
- využívanie hmatového vnímania pri práci s rôznymi druhmi materiálov a modelovacích hmôt;
- nanášanie farebných stôp na plochu s využitím tradičných aj alternatívnych nástrojov vrátane prstových farieb alebo adaptovaných štetcov;
- skladanie obrazov a kompozície z prírodných materiálov v exteriéri;
- experimentovanie s kresbou na veľké plochy v prírodnom prostredí;
- vyhľadávanie špecifických tvarov, farieb a textúr v bezprostrednom okolí školy a v prírode;
- tvorenie jednoduchých objektov a zostáv z nájdených prírodnín s ohľadom na svoje individuálne motorické možnosti.

Umenie a vizuálna kultúra

Ciele

- Poznať vizuálnu štruktúru rôznych predmetov prostredníctvom cielenej manipulácie s nimi.
- Vyjadriť pocity z výtvarnej činnosti prostredníctvom pohybu, gesta alebo výberu piktogramu.

Obsah

- Experimentovanie s rôznymi výtvarnými materiálmi, nástrojmi a technikami vrátane kresby, maľby, jednoduchej grafiky, modelovania a priestorovej tvorby;
- využívanie pohybovej expresie na vyjadrenie pocitov z výtvarnej činnosti;
- manipulovanie s rozmanitými predmetmi a nástrojmi s cieľom vytvoriť ich odtlačok na ploche a skúmať tak ich štruktúru;
- rozpoznávanie a používanie základných výtvarných prostriedkov ako farba, tvar a línia s názornou podporou a vedením učiteľa;
- využívanie alternatívnych spôsobov vyjadrenia, ako sú gesto, výber z možností, piktogram, v prípade motorického obmedzenia pri kresbe;
- rozlišovanie farebného kontrastu a praktické skúšanie miešania farieb na dosiahnutie nových odtieňov;
- identifikovanie rôznych typov línií a geometrických tvarov v rámci výtvarnej kompozície.

Tvorivá osobnosť

Ciele

- Vyjadriť pocity a emócie prostredníctvom výtvarnej tvorby.
- Reflektovať proces tvorby a výsledky svojej práce aj práce druhých.
- Rešpektovať rozmanitosť vo výtvarných dielach primerane k svojmu veku.
- Reagovať jednoduchou spätnou väzbou na tvorbu spolužiakov.
- Spolupracovať s ostatnými pri skupinových projektoch.

Obsah

- Realizovanie hravých a procesne orientovaných výtvarných úloh, ktoré prioritne sledujú radosť z tvorby a komunikáciu namiesto výsledného estetického produktu;
- uplatňovanie základov spolupráce pri skupinových aktivitách, ako je tvorba spoločných koláží, veľkoplošných malieb alebo kolektívnych priestorových inštalácií;
- reagovanie na pokyny učiteľa v rámci tímu a prispievanie k spoločnému dielu podľa svojich individuálnych motorických možností;
- rozpoznávanie a pomenovanie základných emócií u seba aj u druhých v priebehu tvorivého procesu;

- preukazovanie tolerancie k odlišným spôsobom výtvarného vyjadrenia svojich spolužiakov;
- prijímanie informácií o ľudovom umení a bežnej vizuálnej kultúre prostredníctvom názorných ukážok primeraných veku.

Hudobná výchova

Hudobná výchova v úvodnom alebo v prípravnom ročníku je nevyhnutná pre komplexnú sensorickú a psychomotorickú stimuláciu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, pričom jej funkcia sa diferencuje podľa druhu znevýhodnenia.

Pre žiakov so zdravotným znevýhodnením je jej kľúčovou úlohou rozvoj rytmu a motoriky. V prípade žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou sa zameriava na rozvíjanie sluchovej percepcie – rozlišovanie výšky, sily a tempa – s cieľom kompenzovať deficity vo fonematickom sluchu a artikulácii. Pre žiakov so sluchovým postihnutím je prínos vedomého vnímania hudby kľúčový pre rozvoj vibračno-taktilnej percepcie a využitie rytmu ako základu prozodickej stránky reči – melódie a tempa reči – ako aj pre zlepšenie pohybovej a zmyslovo-pohybovej koordinácie.

Zároveň hudobná výchova intenzívne rozvíja hrubú a jemnú motoriku prostredníctvom hry na nástroje. Hudobná výchova u žiakov so sluchovým postihnutím sa zameriava na rozvíjanie záujmu o hudbu a zvukový svet prostredníctvom aktivít, ktoré využívajú rôzne zmyslové kanály ako pohyb, rytmizáciu, hru na hudobné nástroje, vizuálne podnety a vnímanie vibrácií.

Cieľom je podporovať hudobné vnímanie v rozsahu možností každého žiaka so sluchovým postihnutím, rozvíjať schopnosť rozlišovať rytmus, tempo a dynamiku, prípadne ďalšie parametre zvuku, ako sú výška a farba, ak to jeho sluchové schopnosti umožňujú. Tieto aktivity pomáhajú formovať hudobnú predstavivosť, rytmické cítenie a celkovú senzomotorickú koordináciu.

Vnímanie hudby u žiakov so sluchovým postihnutím sa realizuje prostredníctvom priamej interpretácie alebo reprodukovanej nahrávok, pričom sa využívajú dostupné zmyslové podnety – vizuálne sledovanie interpretov, pohybové vyjadrenie rytmu a vnímanie vibrácií. Aktivity sú zamerané na rozlišovanie charakteru skladieb prostredníctvom nálady, tempa a pohybu, ako aj na porovnávanie dynamiky – rýchlej a pomalej. Ak to sluchové možnosti žiaka umožňujú, dopĺňa sa aj rozlišovanie výšky tónov – nízkych a vysokých – a identifikácia hudobných nástrojov podľa vizuálnych a hmatových podnetov.

Pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním slúži hudobná výchova ako stimulátor komplexného vnímania a pamäte, umožňujúc im pokročilú interpretáciu hudobných štruktúr, rozvoj hudobnej kreativity a sluchovej analýzy, čím sa kultivuje ich estetické cítenie a poskytuje priestor pre citlivé vnímanie a emocionálnu rezonanciu.

Komponenty

- Spev¹
- Hra na hudobnom nástroji
- Počúvanie² hudby
- Hudobno-pohybové vyjadrenie hudby
- Hudobno-dramatické vyjadrenie hudby

Spev³

Ciele

- Interpretovať jednoduché detské a ľudové piesne v prirodzenej a pohodlnej hlasovej polohe.
- Napodobniť zvukové, slabikové alebo slovné modely a rytmické modely formou hudobnej ozveny.
- Usmerniť prúd vydychovaného vzduchu v súlade so zadaním dychového cvičenia.
- Rytmizovať slová a krátke slovné spojenia v zhode s hudobným sprievodom.
- Využiť obrázkové osnovy alebo piktogramy ako vizuálnu oporu pri zapamätávaní si textu a deja piesne.
- Sprevádzať vokálny prejav jednoduchým pohybom alebo gestom ilustrujúcim obsah spievaného textu.
- Zosúladiť vlastný rytmický prejav s ostatnými členmi skupiny počas spoločnej hudobnej aktivity.

Obsah

- Spievanie jednoduchých detských a ľudových piesní v hlasovej polohe, ktorá je pre žiaka prirodzená a pohodlná;
- realizovanie hravých hlasových aktivít zameraných na opakovanie rôznych zvukov, slabík a slov podľa vzoru učiteľa;
- napodobňovanie rytmických a melodických modelov prostredníctvom metódy hudobnej ozveny;
- vykonávanie základných dychových cvičení, ako je fúkanie do ľahkých predmetov, s cieľom usmerniť prúd vydychovaného vzduchu;
- rytmicovanie slov a krátkych slovných spojení v súlade s hudobným sprievodom alebo hrou na telo;
- využívanie vizuálnych pomôcok pri speve, ako sú obrázkové osnovy alebo piktogramy, ktoré mu pomáhajú zapamätať si text a dej piesne;
- spájanie vokálneho prejavu s jednoduchým pohybom alebo gestom, ktoré ilustruje obsah spievaného textu;

¹ Prihliada sa na druh, typ a stupeň straty sluchu žiaka.

² Prihliada sa na druh, typ a stupeň straty sluchu žiaka.

³ Prihliada sa na druh, typ a stupeň straty sluchu žiaka.

- prejavovanie radosti zo spoločného spevu a snaha o rytmický súlad s ostatnými členmi skupiny.

Hra na hudobnom nástroji

Ciele

- Rozlíšiť kvalitu zvuku a rytmu v rámci svojich individuálnych zmyslových a motorických schopností.
- Rozoznať jednoduché bicie nástroje a rytmické nástroje Orffovho inštrumentára a ich zvukové vlastnosti.
- Demonštrovať základný spôsob hry na jednoduché rytmické nástroje s využitím prirodzeného alebo adaptovaného úchopu.
- Vhodne reagovať na dohodnuté hudobné pokyny a gestá pre začiatok, zastavenie, zrýchlenie alebo spomalenie hry.
- Koordinovať pohyby do rytmu prostredníctvom aktívneho sprievodu piesní alebo riekaniek.

Obsah

- Rozlišovanie základných rytmických nástrojov ako triangel, bubienok, rumba gule alebo zvončeky, na základe ich vzhľadu a zvuku;
- demonštrovanie základných spôsobov tvorenia zvuku úderom, potrasením alebo ťukaním s ohľadom na svoje individuálne motorické možnosti;
- napodobňovanie jednoduchého rytmického modelu predvedeného učiteľom pomocou zvoleného hudobného nástroja;
- hra na hudobnom nástroji v súlade s vizuálnym signálom, ako je farebná karta, alebo zvukovým znamením učiteľa;
- zapájanie sa do kolektívneho hrania na hudobnom nástroji v skupine;
- striedanie individuálneho hudobného prejavu s hrou celého súboru;
- rozlišovanie zmeny dynamiky a tempa;
- striedanie rýchlej a pomalej hry;
- dodržiavanie pravidiel bezpečnej manipulácie s hudobnými nástrojmi a ich ukladanie na určené miesto.

Počúvanie⁴ hudby

Ciele

- Sústrediť sa na hudobné podnety počas počúvania krátkej hudobnej skladby alebo piesne.
- Vyjadrovať pocity a nálady vyvolané hudbou verbálne, piktogramom alebo výberom z emočných kariet.

⁴ Prihliada sa na druh, typ a stupeň straty sluchu žiaka.

- Rozlišovať hudobné zvuky a nehudobné zvuky okolitého prostredia.
- Rozlišovať hudobné zvuky podľa dĺžky a intenzity.
- Identifikovať známe melódie detských a ľudových piesní.
- Identifikovať grafické zobrazenia a zvukové nahrávky hudobných nástrojov.
- Prejavovať záujem o hudobné aktivity.

Obsah

- Sledovanie a vnímanie krátkych detských a ľudových piesní, ako aj vybraných hudobných ukážok primeraných veku;
- identifikovanie zvuku konkrétnych hudobných nástrojov;
- rozpoznávanie a v rámci svojich možností pomenovanie zvukov prírody a prostredia, najmä vietor, dážď, potok, more a zvuky zvierat;
- reagovanie na zmeny v tempe a dynamike hudby, pričom je rozlišovaná rýchla a pomalá, tichá a hlasná produkcia;
- porovnávanie charakteru a nálady rôznych piesní, pričom sa rozlišuje medzi veselou a smutnou skladbou, uspávkou alebo pochodom;
- vyjadrovanie pochopenie obsahu piesne verbálne alebo prostredníctvom ilustrácie a dramatického gesta;
- udržiavanie primeraného pokoja počas počúvania hudobnej ukážky.

Hudobno-pohybové vyjadrenie hudby

Ciele

- Prepájať hudobné podnety s prirodzeným pohybom s ohľadom na individuálny rozsah mobility žiaka.
- Spájať vnímanie rytmu s hrou na telo.
- Sprevádzať riekanky a detské piesne rytmickým pohybom, dramatickým gestom alebo výrazom tváre.
- Reagovať pohybom na zmeny tempa, rytmu a dynamiky.
- Demonštrovať sebadôveru v spontánnom pohybovom prejave.
- Využívať neverbálne formy komunikácie, gestá a mimiku na vyjadrenie obsahu a charakteru hudobnej skladby.

Obsah

- Realizovanie základných rytmických pohybov podľa svojich možností;
- reagovanie na hudobné podnety jednoduchou pohybovou odpoveďou;
- zapájanie sa do jednoduchých tanečných hier v kruhu;
- spolupracovanie so spolužiakmi pod vedením učiteľa;
- napodobňovanie pohybových a tanečných vzorov predvedených učiteľom so zameraním na rytmickú presnosť a koordináciu;

- spájanie slabikovania slov, riekaniek alebo mien s rytmickou hrou na telo;
- využívanie priestoru triedy alebo herne na vyjadrenie charakteru hudby prostredníctvom chôdze, pohybu na vozíku alebo iných foriem lokomócie;
- dodržiavanie základných pravidiel bezpečnosti pri pohybe.

Hudobno-dramatické vyjadrenie hudby

Ciele

- Stvárať postavy alebo situácie z piesní a príbehov s využitím vlastnej predstavivosti a tvorivosti.
- Používať mimiku, gestá a pohyb ako plnohodnotné prostriedky neverbálnej komunikácie, ktoré dopĺňajú alebo nahrádzajú slovný prejav.
- Vyjadriť vnímanie hudby a textu prostredníctvom jednoduchej dramatizácie.
- Spolupracovať v malej skupine pri vytváraní spoločných dramatických scénok.

Obsah

- Dramatizovanie známych detských piesní a riekaniek s aktívnym využitím gest a mimiky tváre;
- stvárňovanie postavy a deja v hudobných rozprávkach, pričom sú využívané aj alternatívne formy komunikácie bez nutnosti verbálneho prejavu;
- vyjadrovanie kontrastných nálad v súlade s charakterom počúvanej hudby;
- používanie jednoduchej rekvizity, masky alebo kostýmových prvkov na zvýraznenie svojej roly v dramatizácii;
- rešpektovanie dohodnutých pravidiel spoločnej hry a vnímanie prítomnosti ostatných postáv v dramatickom priestore.

2.1.4 Zdravie a pohyb

Telesná a športová výchova v úvodnom alebo v prípravnom ročníku má nezastupiteľnú úlohu. Prostredníctvom telesnej a športovej výchovy je možné komplexné stimulovanie rozvoja hrubej motoriky, koordinácie a celkového fyzického rozvoja žiakov s rôznymi špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Pre žiakov so zdravotným znevýhodnením je jej prínos primárne kompenzačný a rehabilitačný, zameraný na rozvoj rovnováhy, obratnosti a priestorovej orientácie, čo je nevyhnutný predpoklad pre každodenné sebaobslužné činnosti a bezpečnú inklúziu v školskom prostredí.

V prípade žiakov s telesným postihnutím je jej realizácia dôležitá pre udržiavanie a zlepšovanie mobility, posilňovanie svalových skupín a maximalizáciu pohybového potenciálu v medziach ich zdravotného stavu, pričom sa vyžaduje striktná individualizácia a využitie kompenzačných pomôcok. Zároveň podporuje sociálno-emocionálnu adaptáciu prostredníctvom spoločných hier, ktoré vedú k akceptácii seba samého a inkluzívnemu správaniu.

Sprievodným symptómom niektorých druhov narušenej komunikačnej schopnosti môžu byť ťažkosti s plánovaním a koordináciou, dyspraktické problémy. Je dôležité, aby sa u týchto žiakov podporovali také aktivity a činnosti, ktoré im pomáhajú lepšie organizovať pohyb a premýšľať o ňom, čím sa posilňuje schopnosť plánovať a vykonávať motorické činnosti. Telesná a športová výchova zároveň pomáha mnohým žiakom s narušenou komunikačnou schopnosťou zažiť úspech v oblasti, kde verbálny výkon nezohráva hlavnú úlohu. Podporuje ich sebadôveru, odvahu zapojiť sa do aktivít, sociálnu komunikáciu v skupine a schopnosť spolupracovať.

Pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním je telesná a športová výchova dôležitá pre rozvoj psychomotorického tempa, priestorovej predstavivosti a taktického myslenia v pohybových hrách, čím je podporovaný komplexný vývin žiaka a sú kompenzované prípadné asynchrónie vo fyzickom vývine.

Cieľom telesnej a športovej výchovy je upevňovanie zdravia, zdravotne orientovanej zdatnosti a pohybovej výkonnosti žiakov. Predmet významne prispieva k psychickému, sociálnemu a morálnemu vývinu žiakov, formuje kladný vzťah k pohybovej aktivite. Podporuje prirodzenú potrebu pohybu v danom veku, zvyšuje adaptačnú schopnosť, telesnú zdatnosť a odolnosť voči ochoreniam.

Telesná a športová výchova je zameraná na celostný pohybový rozvoj žiakov s dôrazom na osvojenie základných pohybových zručností, rozvoj senzomotorickej integrácie, motorického plánovania, koordinácie, obratnosti, rýchlosti a postrehu. Súčasne formuje vôľové vlastnosti osobnosti – disciplínu, vytrvalosť, sebaovládanie a cieľavedomosť, ktoré sa prirodzene rozvíjajú pravidelnou pohybovou aktivitou. Žiaci sa učia základnej telovýchovnej terminológii, osvojujú si pravidlá kolektívnych hier a súťaží, rešpektovanie inštrukcií a spoluprácu v tíme. Všetky pohybové aktivity sa prispôsobujú individuálnemu zdravotnému znevýhodneniu žiaka. Učiteľ telesnej a športovej výchovy vychádza z odporúčania zariadenia poradenstva a prevencie pre každého žiaka.

Využitím podporných opatrení sa upravuje rozsah, náročnosť, forma aj pomôcky pri cvičení. Učiteľ pozná cviky alebo pohybové aktivity, ktoré sa v prípade konkrétneho zdravotného znevýhodnenia neodporúčajú. Cieľom je, aby každý žiak zažíval úspech a radosť z pohybu.

Komponenty

- Zdravie a životný štýl
- Telesná zdatnosť a pohybová výkonnosť
- Pohybové kompetencie
- Šport a pohybová aktivita
- Ochrana a bezpečnosť života a zdravia obyvateľstva

Zdravie a životný štýl

Ciele

- Pomenovať základné anatomické časti a zmyslové funkcie ľudského tela.
- Demonštrovať úroveň osvojených hygienických návykov a sebaobslužných zručností.
- Kategorizovať prvky životného štýlu z hľadiska ich prospešnosti pre zdravie.
- Dodržiavať stanovený časový a organizačný režim dňa v školskom prostredí.
- Vysvetliť časovú a logickú následnosť každodenných aktivít a javov.
- Komunikovať vlastné emočné stavy a fyziologické potreby primeranou formou.
- Rešpektovať zásady bezpečného správania a ochrany zdravia pri riadených činnostiach.

Obsah

- Identifikovanie a pomenovanie základných častí ľudského tela a zmyslových orgánov;
- demonštrovanie základných hygienických návykov, ako sú umývanie rúk, čistenie zubov a česanie, s využitím kompenzačných pomôcok podľa potreby;
- rozlišovanie medzi zdravými a menej vhodnými potravinami prostredníctvom činností, ako sú triedenie obrázkov alebo zážitková ochutnávka;
- zapájanie sa do každodenných činností podporujúcich zdravé návyky, ako sú umývanie rúk, pitný režim, desiatovanie;
- usporadúvanie činností bežného dňa do správneho časového poradia s využitím obrázkových kartičiek denného režimu;
- vyjadrovanie základných emócií, v spojitosti s telesnými pocitmi, verbálne, gestom alebo piktogramom;
- rešpektovanie pokynov učiteľa týkajúcich sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri pohybových aktivitách.

Telesná zdatnosť a pohybová výkonnosť

Ciele

- Prejavovať radosť z pohybu, vlastného zlepšenia, z prekonania jednoduchej prekážky alebo z osobného pokroku.
- Zotrvať v súvislom pohybe podľa vlastných možností a kondície.
- Napodobniť prstové cvičenia a dychové techniky zamerané na vedomé dýchanie.
- Vykonať jednoduché ťahovacie cviky na zvýšenie flexibility tela podľa predlohy.
- Používať telocvičné náradie a náčinie v súlade s bezpečnostnými pokynmi vyučujúceho.

Obsah

- Realizovanie súvislého pohybu vo forme chôdze, behu, tanca alebo pohybových hier na hudbu podľa vlastných možností a kondície;

- prekonávanie jednoduchých prekážkových dráh preliezaním;
- vis na hrazde s pomocou učiteľa;
- vykonávanie prstových cvičení a dychových cvičení zameraných na vnímanie dychu;
- vykonávanie jednoduchých naťahovacích cvičení zameraných na zvýšenie ohybnosti;
- uplatňovanie jednoduchých relaxačných techník po pohybovej aktivite – ľah, pokojné dýchanie, hudba;
- vnímanie a pomenovanie rýchlejšieho dychu, potenia, únavy a iných zmien vo vlastnom tele po pohybovej aktivite;
- dodržiavanie pokynov na bezpečné používanie náradia a náčinia pri pohybových cvičeniach.

Pohybové kompetencie

Ciele

- Udržať rovnováhu pri chôdzi po čiare alebo pri krátkodobom stoji na jednej nohe.
- Preliezť cez obruče alebo iné telocvičné náčinie bez narušenia plynulosti pohybu.
- Prekonať jednoduchú prekážkovú dráhu s využitím telocvičného náradia.
- Zareagovať pohybom na základné verbálne alebo vizuálne povely učiteľa.
- Smerovať k určenému cieľu v priestore telocvične alebo ihriska s využitím orientačných prvkov.

Obsah

- Zapájanie sa do pohybových aktivít v bezpečnom prostredí a objavovanie možnosti svojho tela primerane svojim schopnostiam;
- hádzanie, chytanie a kotúľanie veľkej mäkkej lopty;
- rozvíjanie stability pri chôdzi po čiare, v snahe o stoj na jednej nohe a pri preliezaní obručí;
- pohybové hry;
- reagovanie na základné povely učiteľa;
- prekonávanie jednoduchých prekážok s využitím telocvičného náradia a náčinia;
- orientácia v priestoroch telocvične a ihriska s využívaním orientačných prvkov v priestore.

Šport a pohybová aktivita

Ciele

- Spolupracovať so spolužiakmi pri spoločných pohybových aktivitách a hrách.
- Zladiť pohyb tela s rytmom a charakterom sprievodnej hudby pri tanci.
- Rešpektovať stanovené pravidlá hry a pokyny vyučujúceho počas celej pohybovej aktivity.

- Prejaviť ohľaduplnosť k individuálnym pohybovým možnostiam spolužiakov počas kolektívnych hier.

Obsah

- Zapájanie sa do spoločných pohybových aktivít ako naháňačky;
- hranie zjednodušených pohybových hier s mäkkou loptou;
- zapájanie sa do silových a kooperačných hier zameraných na spoluprácu, ako je preťahovanie lanom;
- zapájanie sa do jednoduchých štafetových hier spojených s prenášaním a odovzdávaním predmetu;
- vykonávanie rytmického pohybu so sprievodom hudby;
- dodržiavanie pravidiel hry a reagovanie na pokyny rozhodcu alebo učiteľa;
- ohľaduplné správanie k spolužiakom a rešpektovanie ich pohybových možností počas hry.

Ochrana a bezpečnosť života a zdravia obyvateľstva

Ciele

- Dodržať základné bezpečnostné pravidlá pri pohybe v spoločných priestoroch školy.
- Predviesť bezpečné zastavenie pohybu alebo techniku tlmenia pádu podľa inštrukcie.
- Vymedziť hranice vlastného tela a identifikovať rozdiel medzi príjemným a nepríjemným dotykom.
- Privolať pomoc dospelého v prípade nebezpečenstva alebo krízovej situácie.
- Zastaviť vykonávanú činnosť na dohodnutý zvukový alebo vizuálny signál.
- Oznámiť vlastnú únavu, smäd alebo fyzickú bolesť dohodnutým komunikačným spôsobom.

Obsah

- Uplatňovanie základných bezpečnostných pravidiel pri pohybe v triede, telocvični, na školskom ihrisku;
- nacvičovanie jednoduchých bezpečných pohybových prvkov zameraných na bezpečné zastavenie, tlmenie pádu;
- rozlišovanie medzi príjemným a nepríjemným dotykom a uvedomovanie si hranice vlastného tela;
- rozoznávanie situácií, v ktorých je potrebné privolať pomoc dospelého;
- znalosť núdzového telefónneho čísla 112;
- reagovanie na dohodnuté bezpečnostné signály, ako sú stop, pozor a pokračuj, počas pohybových hier;

- signalizovanie vlastnej únavy, smädu alebo bolesti dohodnutým verbálnym alebo neverbálnym spôsobom.

2.2 OBSAH VZDELÁVANIA NA NAPŔNANIE ŠPECIÁLNYCH VÝCHOVNO-VZDELÁVACÍCH POTRIEB PRE ÚVODNÝ ROČNÍK

Obsahy vzdelávania na napŕňanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb sú realizované prostredníctvom:

- celého výchovno-vzdelávacieho procesu;
- vyučovacieho predmetu v jednotlivých vzdelávacích oblastiach;
- vyučovacieho predmetu z rámca voliteľných (disponibilných) hodín.

Názov vyučovacieho predmetu, ktorý škola vytvorí z disponibilných hodín, si určuje samostatne podľa vlastného pedagogického zámeru; jeho voľba nie je obmedzená zoznamom názvov uvedených v Štátnom vzdelávacom programe.

2.2.1 Žiaci so všeobecným intelektovým nadaním

Obsah vzdelávania v úvodnom ročníku pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním vychádza z individuálnych potrieb a špecifik žiakov, ktorí ho navštevujú. Vzdelávanie sa zameriava na podporu radosti z poznávania, objavovania a riešenia problémov. Vytvárajú sa podmienky na rozvoj prirodzenej, vnútornej motivácie žiakov. Cieľom je umožniť žiakom prežívať radosť a uspokojenie z objavovania nových informácií, zákonitostí a z prekonávania prekážok pri riešení úloh, nie dosahovanie vopred určeného výkonu. Vzdelávacie podnety sú žiakom ponúkané spôsobom, ktorý podporuje ich iniciatívu, samostatnosť a tvorivosť.

Okrem obsahov, ktoré si osvojujú všetci žiaci úvodných ročníkov v rámci jednotlivých vzdelávacích oblastí, osvojujú si žiaci so všeobecným intelektovým nadaním tiež obsahy, ktoré napŕňajú ich špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby. Tieto obsahy majú byť súčasťou celého výchovno-vzdelávacieho procesu, možno ich zakomponovať do vyučovacích predmetov jednotlivých vzdelávacích oblastí a môžu byť realizované aj vo forme samostatných vyučovacích predmetov v rámci disponibilných hodín.

U žiakov so všeobecným intelektovým nadaním sú tieto obsahy venované najmä oblastiam:

- Kritické myslenie a argumentácia;
- Sociálno-emocionálna spôsobilosť;
- Tvorivosť a iniciatívnosť;
- Osvojovanie si základov cudzieho jazyka.

Kritické myslenie a argumentácia

Ciele

- Vyhľadať informácie v obrázkoch a symboloch.
- Rozlíšiť fakt, názor a interpretáciu v bežných situáciách.
- Opísať základné znaky pozorovaného javu vlastnými slovami.
- Porovnať dve alebo viac informácií na základe zadaných znakov.
- Diskutovať o získaných informáciách v skupine.
- Prezentovať výsledky svojej práce pred spolužiakmi jednoduchou formou.

Obsah

- Orientovanie sa v obrázkoch, piktogramoch a grafických symboloch;
- získavanie informácie z detskej knihy alebo encyklopédie pri hľadaní odpovede na otázku;
- rozlišovanie faktov, názorov a interpretácií v bežných situáciách a príbehoch;
- overovanie informácií porovnávaním viacerých zdrojov alebo výpovedí;
- hľadanie podobností, rozdielov a súvislostí medzi javmi;
- realizovanie pozorovania a opisovanie sledovaných javov;
- triedenie a porovnávanie informácií podľa určených kritérií;
- diskutovanie o získaných informáciách a výmena poznatkov v skupine;
- vyjadrovanie vlastného názoru;
- prezentovanie výsledkov svojej práce pred ostatnými.

Sociálno-emocionálna spôsobilosť

Ciele

- Komunikovať prostredníctvom rozhovoru.
- Prejavovať základy rešpektujúceho správania.
- Dodržiavať stanovené pravidlá v stolových a pohybových hrách.
- Usmerňovať svoje správanie s pomocou učiteľa.
- Pomenovať emócie v dramatizovaných situáciách.
- Navrhovať riešenie modelových sociálnych situácií v dramatických aktivitách.
- Vyjadrovať vlastné potreby a pocity v triednom kolektíve.

Obsah

- Využívanie rozhovoru ako základného prostriedku v rámci interaktívnej komunikácie;
- spolupracovanie a uplatňovanie rešpektujúceho správania počas realizácie sociálnych hier;
- dodržiavanie stanovených pravidiel v stolových a pohybových hrách;
- prejavovanie schopnosti sebaregulácie s pomocou učiteľa;

- uplatňovanie základných sociálnych kompetencií v skupinových aktivitách;
- identifikovanie a pomenúvanie emócie prostredníctvom dramatizácie jednoduchých situácií;
- navrhovanie riešenia modelových sociálnych situácií v rámci dramatických aktivít;
- vyjadrovanie vlastných potrieb a pocitov pri budovaní vzťahov v triednom kolektíve;
- participovanie na tvorbe spoločných triednych pravidiel na základe konsenzu;
- rešpektovanie dohodnutých pravidiel spolužitia v školskej komunite.

Tvorivosť a iniciatívnosť

Ciele

- Objavovať nové poznatky z tematických okruhov podľa vlastného záujmu.
- Riešiť problémové situácie.
- Hľadať súvislosti medzi javmi.
- Navrhovať riešenia v tvorivých úlohách.
- Vytvárať jednoduché originálne produkty.
- Zapájať sa do skupinovej práce s vlastnými nápadi.

Obsah

- Výber a spoznávanie tematických okruhov poznania podľa vlastného záujmu;
- uplatňovanie rôznych spôsobov spracovania získaných informácií;
- pomenovanie problému a hľadanie viacerých možností riešenia;
- riešenie problémových situácií a hľadanie súvislostí medzi javmi;
- riešenie tvorivých úloh zameraných na navrhovanie vlastných riešení;
- rozvíjanie logického a tvorivého myslenia prostredníctvom praktických aktivít;
- vytváranie jednoduchých originálnych riešení a produktov;
- iniciovanie vlastných nápadov;
- aktívne zapájanie sa do skupinovej práce.

Osvojovanie si základov cudzieho jazyka

Ciele

- Používať základnú slovnú zásobu z oblastí blízkych detskému svetu.
- Reagovať na jednoduché komunikačné situácie.
- Pomenovať predmety a osoby.
- Reprodukovať základné zvuky, riekanky a jednoduché frázy.

Obsah

- Osvojovanie a aktívne používanie základnej slovnej zásoby z tematických okruhov blízkych detskému svetu ako rodina, škola, farby, čísla, zvieratá, hračky;

- reagovanie na jednoduché komunikačné situácie;
- používanie pozdravov a predstavenia seba aj iných osôb;
- pomenovanie predmetov a osôb v cudzom jazyku;
- formulovanie otázok a odpovedí;
- napodobňovanie základných zvukov cudzieho jazyka na základe počúvania;
- reprodukovanie riekaniek a rytmizovaných slovných spojení;
- produkovanie krátkych fráz a opisov.

2.2.2 Žiaci s vývinovými poruchami ľahkého stupňa

Úvodný ročník je určený na systematickú podporu žiakov, ktorých aktuálna úroveň školskej pripravenosti nezodpovedá nárokom prvého ročníka základnej školy. Jeho hlavným zámerom je vytvoriť bezpečné, stabilné a podporné vzdelávacie prostredie, ktoré umožní včasnú identifikáciu a cielené zmierňovanie oslabení v oblasti čiastkových funkcií, jazykových schopností, pozornosti, pracovného tempa či grafomotoriky.

Zaraďovanie žiakov do úvodného ročníka predstavuje preventívne opatrenie, ktoré má zabrániť prehlbovaniu ťažkostí, sekundárnym problémom v správaní a vzniku negatívneho sebaobrazu dieťaťa v dôsledku opakovaného neúspechu. Úvodný ročník poskytuje časový priestor na vyrovnávanie vývinových rozdielov, posilňovanie základných predpokladov pre čítanie, písanie a počítanie a na budovanie pozitívneho vzťahu k učeniu.

Základnou úlohou úvodného ročníka je podporiť celostný rozvoj žiaka tak, aby mohol do ďalšieho ročníka vstúpiť s primeranou úrovňou sebadôvery, s rozvinutejšími kognitívnymi a jazykovými schopnosťami a so stabilnejšími pracovnými návykmi. Úvodný ročník tak plní významnú inkluzívnu a preventívnu funkciu v systéme základného vzdelávania a prispieva k zníženiu rizika dlhodobého školského neúspechu.

Dôležitou súčasťou každodennej práce je citlivý a podporujúci prístup k žiakom. Zahŕňa to využívanie aktívnych foriem práce, ako je párová a skupinová spolupráca, stanoviská, hrové činnosti či dramatizácia, a ponúkanie podnetných úloh, ktoré rozvíjajú myslenie, pohybové schopnosti, jazyk aj reč. Kľúčové je prispôsobovanie náročnosti úloh aktuálnej úrovni jednotlivých žiakov alebo menších skupín – takto majú žiaci reálnu šancu zažívať úspech, pociťovať spokojnosť a postupne si budovať pozitívny vzťah k učeniu. Pozornosť sa venuje nielen rozvoju akademických zručností, ale aj sociálnym a emocionálnym kompetenciám, komunikácii, zvládaniu ťažkostí a podpore v inkluzívnom prostredí.

U žiakov s vývinovými poruchami ľahkého stupňa sú obsahy venované najmä oblastiam:

- Logopedická intervencia;
- Rozvoj špecifických funkcií;
- Terapeuticko-korekčné cvičenia.

Oblasť logopedickej intervencie a rozvoja špecifických funkcií je určená najmä pre žiakov s vývinovými poruchami učenia, zatiaľ čo oblasť terapeuticko-korekčných cvičení je zameraná najmä na žiakov s poruchou aktivity a pozornosti.

Logopedická intervencia

Ciele

- Vyčleniť prvú a poslednú hlásku v slove a určiť pozíciu slabiky v rámci fonemického uvedomovania.
- Kategorizovať pojmy do skupín na základe významovej podobnosti a nadradenosti.
- Aplikovať rytmické a rýmové zákonitosti jazyka prostredníctvom pohybových aktivít a vlastnej rečovej produkcie.
- Opraviť logický nezmysel vo vete tak, aby veta dávala zmysel v danom kontexte.
- Zostaviť gramaticky správnu a ucelenú vetu.
- Určiť gramatický rod podstatných mien s využitím ukazovacích zámen.
- Udržať stanovenú tému rozhovoru v skupine pri dodržaní základných pravidiel konverzácie a očného kontaktu.
- Rozprávať súvislý príbeh alebo dej podľa situačného obrázku s využitím navádzacích otázok alebo obrázkovej osnovy.

Obsah

Foneticko-fonologická rovina jazyka

- Sluchové rozlišovanie dĺžky samohlásky, tvrdosti, mäkkosti slabiky, znelosti, neznelosti spoluhlások a identifikovanie rozdielov v sykavkách;
- diferencovanie významu slov pri práci s minimálnymi párami na základe fonemických zmien;
- realizovanie rytmizácie slov a viet s využitím motoriky ako vytlieskavanie, hra na telo, pohyb, v spojení s riekankami a vyčítankami;
- identifikovanie, vyhľadávanie a vlastnou tvorbou produkovanie rýmov;
- vykonávanie slabičnej analýzy a syntézy – rozdelenie slova na slabiky, zloženie slova zo slabík, určovanie poradia a pozície slabiky v slove;
- aplikovanie hláskovej analýzy a syntézy – vyčlenenie prvej a poslednej hlásky, určenie pozície hlásky v slove;
- manipulovanie s hláskami a slabikami – pridávanie, odoberanie, zámena, s cieľom vytvoriť nové slovo.

Lexikálno-sémantická rovina jazyka

- Používanie novonadobudnutej aktívnej a pasívnej slovnej zásoby, ktorej význam sa vyvodzuje z kontextu, ilustrácií alebo reálnych situácií;

- kategorizovanie pojmov na základe ich významových podobností a priradovanie slov k nadradeným pojmom a naopak;
- identifikovanie a vylúčenie slova, ktoré logicky alebo významovo nepatrí do danej skupiny;
- vyhľadávanie a tvorenie významovo príbuzných slov a slovotvorných čŕadi;
- rozpoznávanie logických nezhod vo vete a navrhovanie opravy tak, aby veta dávala zmysel;
- dopĺňanie chýbajúcich slov do viet na základe kontextového významu;
- zostaviť gramaticky správnu a ucelenú vetu;
- vytváranie vizuálnych zobrazení slovných vzťahov pomocou pojmových máp;
- zaznamenávanie si nových a kľúčových slov do vlastného obrázkovo-slovného slovníka alebo rečového denníka.

Morfologicko-syntaktická rovina jazyka

- Porozumenie počutej reči na úrovni slova a vety identifikáciou správneho vizuálneho zobrazenia alebo vykonaním zloženej inštrukcie;
- formulovanie logicky správnej a gramaticky ucelenej vety zo súboru izolovaných slov alebo obrázkov;
- reprodukovanie vety so stúpajúcou dĺžkou a štruktúrou, od jednoduchých po rozvité vety a súvetia, pri zachovaní ich významu;
- určovanie gramatického rodu podstatných mien s využitím ukazovacích zámen;
- uplatňovanie správnych predložkových väzieb a predložiek v reči a konkrétnych situáciách;
- dodržiavanie prirodzeného slovosledu vo vete a experimentovanie s jeho zmenami, spolu s vyhodnocovaním sémantickej zrozumiteľnosti vety.

Pragmatická rovina jazyka

- Používanie reči účelne a funkčne v modelových situáciách a v každodennom kontakte s rovesníkmi a dospelými;
- vykonávanie jednoduchých činností na základe viacčlenných inštrukcií zadaných verbálne alebo prostredníctvom piktogramov a vizuálnych kariet;
- reagovanie na otázky logicky, vecne správne a v primeranom časovom intervale;
- dodržiavanie základných pravidiel konverzácie, striedania komunikačných rolí, očného kontaktu, aktívneho počúvania partnera, primeraného oslovenia;
- udržiavanie stanovenej témy rozhovoru v dvojici alebo v malej skupine počas stanoveného času;
- vyjadrovanie vlastnej myšlienky, pocitov a potreby formou spontánnej rečovej produkcie bez priamej vizuálnej predlohy;
- opisovanie deja na situačných obrázkoch alebo v reálnych situáciách.

Rozvoj naratívnych schopností

- Rozprávanie súvislého príbehu alebo rozprávky s oporou o obrázkovú osnovu alebo navádzacie otázky;
- vybavenie si a reprodukovanie kľúčových informácií z príbehu aj s časovým odstupom;
- dotváranie logického a kreatívneho záveru k nedokončenému príbehu na základe predchádzajúceho kontextu alebo vizuálnej indície;
- tvorenie vlastnej dejovej línie nadväzujúcej na úvodnú časť rozprávania.

Rozvoj špecifických funkcií

Ciele

- Pokračovať v začatej logickej postupnosti predmetov alebo symbolov na základe rozpoznaného pravidla.
- Porovnať dve skupiny predmetov z rôznych hľadísk.
- Interpretovať význam čísla ako nositeľa informácie v bežných životných situáciách.
- Vyriešiť jednoduchú slovnú úlohu z každodenného života pomocou priamej manipulácie s predmetmi.
- Predpovedať ďalší vývoj deja príbehu na základe ilustrácií na obálke alebo v texte knižky.
- Usporiadať sériu obrázkov do správnej časovej následnosti podľa obsahu vypočítaného textu.
- Pomenovať hlavnú myšlienku alebo ponaučenie vyplývajúce z prečítaného príbehu.

Obsah

Rozvoj matematických schopností

- Triedenie a zoskupovanie predmetov podľa určených spoločných znakov a identifikovanie logických súvislostí medzi nimi;
- vytváranie analógie a pokračovanie v začatej logickej postupnosti na základe rozpoznaného pravidla;
- porovnávanie predmetov podľa rôznych kritérií – veľkosť, tvar, dĺžka, výška, hrúbka, a používanie správnej terminológie na vyjadrenie rozdielov;
- používanie predčíselných pojmov pri určovaní množstva a vlastností predmetov;
- porozumenie, že číslo reprezentuje reálne množstvo objektov v okolitom svete;
- porovnávanie množstiev vyjadrených číslami a používanie pojmov viac, menej, rovnako;
- odhadovanie približného počtu predmetov v skupine a vykonávanie rýchleho spracovania menších početností;
- interpretovanie významu čísel v bežných životných situáciách, ako je číslo domu, vek či poradie;
- riešenie jednoduchých slovných úloh vychádzajúcich z každodennej skúsenosti s využitím manipulácie s predmetmi.

Rozvoj ranej gramotnosti

- Vizualizovanie obsahu počutého textu a opísanie svojich vnútorných predstáv;
- vyjadrenie predpokladu ďalšieho vývoja deja na základe indícií, akými sú názov knihy, ilustrácia na obálke alebo sprievodné obrázky;
- odpovedanie na otázky vyplývajúce z textu a formulovanie vlastných otázok k prečítanému obsahu;
- demonštrovanie základnej orientácie v knihe a vyhľadanie konkrétnej informácie v knihe podľa ilustrácie;
- reprodukovanie deja príbehu v správnej časovej následnosti s využitím obrázkovej osnovy alebo série obrázkov;
- identifikovanie a jednoduché pomenovanie hlavnej myšlienky alebo ponaučenia z príbehu;
- porovnávanie skúsenosti literárnych postáv so svojimi vlastnými zážitkami a pocitmi z reálneho života.

Terapeuticko-korekčné cvičenia

Ciele

- Regulovať svoje správanie primerane situácii na základe porozumenia jeho príčinám a dôsledkom.
- Vyjadrovať vlastné emócie primerane situácii.
- Komunikovať primerane situácii, rešpektujúc pravidlá sociálneho kontaktu a potreby druhých.
- Uvedomovať si svoje silné stránky, hodnoty a osobnú zodpovednosť za vlastné konanie.
- Spolupracovať s rovesníkmi pri rešpektovaní dohodnutých pravidiel a riešení jednoduchých konfliktov.
- Prejavovať rešpekt k členom rodiny a porozumenie základným rodinným pravidlám a rolám.
- Budovať bezpečné a rešpektujúce vzťahy s rovesníkmi rozlišovaním vhodného a nevhodného správania.

Obsah

Problémové správanie a jeho korekcia

- Identifikovanie a grafické alebo slovné pomenovanie jednoduchých príčin vlastného nevhodného správania;
- rozlíšenie s pomocou učiteľa jednotlivých oblastí svojho správania, ktoré môže žiak vlastným pričinením zmeniť a ovplyvniť;

- prijímanie a využívanie spätnej väzby od učiteľa a spolužiakov na reflexiu svojho konania v konfliktných alebo záťažových situáciách;
- vyhľadávanie podobnosti medzi vlastnými skúsenosťami a skúsenosťami rovesníkov pri riešení problémových situácií;
- demonštrovanie vôle k zmene nevhodných foriem správania na základe pochopenia ich negatívnych dôsledkov.

Rozvoj emocionálnej inteligencie

- Identifikovanie a pomenovanie základných emócií u seba aj u iných s využitím vizuálnych a projektívnych pomôcok;
- pomenovanie telesných prejavov vlastného tela, ktoré sprevádzajú silné emócie;
- rozlíšenie s pomocou učiteľa vlastnej myšlienky, pocitu a následného činu;
- uplatňovanie naučenej základnej relaxačnej techniky a postupov na upokojenie pri prežívaní intenzívneho hnevu, strachu alebo smútku;
- vyjadrovanie svojich pocitov a nálad tvorivým spôsobom;
- prejavovanie empatie v modelových situáciách opisom predpokladaných pocitov inej osoby.

Rozvoj komunikačnej schopnosti

- Rozlišovanie a praktické uplatňovanie verbálnych a neverbálnych prostriedkov komunikácie;
- demonštrovanie schopnosti aktívneho počúvania a dodržiavanie základných pravidiel spoločenského kontaktu a etikety;
- používanie výrokov zameraných na vyjadrenie vlastných potrieb a pocitov bez obviňovania druhých;
- identifikovanie a rozlíšenie agresívneho, submisívneho a asertívneho správania na konkrétnych príkladoch;
- používanie základných asertívnych techník a komunikačných stratégií v modelových konfliktných situáciách;
- prijímanie oprávnenej kritiky bez neprimeranej emocionálnej obrany;
- spolupracovanie v skupine pri činnostiach zameraných na rozvoj rečovej pohotovosti a sociálnej dynamiky.

Osobnostný rozvoj

- Identifikovanie a pomenovanie svojich silných stránok a pozitívnych vlastností, ktoré tvoria jedinečnú osobnosť;
- reagovanie na pozitívnu spätnú väzbu od spolužiakov v bezpečnom prostredí;
- zoradovanie jednoduchých osobných hodnôt podľa dôležitosti pre svoj život.

Rozvoj sociálnych zručností

- Identifikovanie jednoduchých príčin nehody so spolužiakom a pokúšanie sa o dohodu pod vedením učiteľa;
- dodržiavanie spoločne dohodnutých pravidiel správania v triede a počas spoločných hier;
- spolupracovanie s jedným alebo viacerými spolužiakmi na spoločnej úlohe;
- prejavovanie dôvery voči skupine účasťou na zážitkových hrách;
- pomenúvanie spoločných znakov žiakov svojej triedy;
- prijímanie jednoduchej pochvaly alebo usmernenia od učiteľa;
- požiadanie o pomoc a ponúknutie pomoci spolužiakovi, ak ju potrebuje.

Rodinné vzťahy

- Identifikovanie členov svojej rodiny a stručné opísanie ich vzájomných vzťahov;
- pomenovanie úloh, rolí a povinností jednotlivých členov rodiny;
- prejavovanie rešpektu k vlastnej rodine a úcty k jej členom;
- vyjadrovanie svojich prianí a potrieb smerom k rodičom alebo iným blízkym osobám;
- identifikovanie s pomocou učiteľa alebo odborného zamestnanca zdrojov stresu v rodinnom prostredí;
- pomenovanie základných rodinných pravidiel a porozumenie princípu prirodzených následkov za ich nedodržanie;
- hľadanie a uplatňovanie jednoduchých stratégií na zvládanie náročných situácií v domácom prostredí pod vedením dospelého.

Rovesnícke vzťahy

- Identifikovanie svojej pozície v skupine rovesníkov a pomenovanie svojho miesta v triednom kolektíve;
- porovnávanie spoločných a rozdielnych znakov medzi sebou a svojimi rovesníkmi;
- rozlišovanie medzi priateľským správaním a prejavmi, ktoré ubližujú alebo obmedzujú druhých;
- uplatňovanie základov slušného správania pri nadväzovaní a udržiavaní kontaktov s kamarátmi;
- identifikovanie prejavov rizikového správania a v prípade potreby privolanie pomoci dospelšej osoby;
- podporovanie pozitívnej atmosféry v triede ochotou spolupracovať a podeliť sa so spolužiakmi.

2.2.3 Žiaci s narušenou komunikačnou schopnosťou ľahkého stupňa

Vzdelávanie sa zameriava na elimináciu komunikačných bariér, rozvoj jazykových kompetencií a posilňovanie prediktorov gramotnosti. Cieľom je predchádzať sekundárnym vplyvom zdravotného znevýhodnenia na proces učenia sa a umožniť žiakom úspešné osvojovanie si čitateľských a pisateľských zručností v nasledujúcich ročníkoch základnej školy. Prioritou zostáva posilňovanie komunikačného sebavedomia žiaka, rozvoj jeho schopnosti učiť sa a jeho plnohodnotná participácia na živote triedneho kolektívu. Okrem obsahov, ktoré si osvojujú všetci žiaci úvodných ročníkov v rámci jednotlivých vzdelávacích oblastí, osvojujú si žiaci s narušenou komunikačnou schopnosťou ľahkého stupňa tiež obsahy, ktoré naplňajú ich špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby. Tieto obsahy sú zamerané na korekciu a maximálnu možnú elimináciu narušenej komunikačnej schopnosti. Sú integrálnou súčasťou celého výchovno-vzdelávacieho procesu a realizujú sa prostredníctvom pravidelnej logopedickej intervencie, ako aj v rámci jednotlivých vyučovacích predmetov, kde sa rešpektuje individuálne tempo a miera unaviteľnosti žiaka.

U žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou ľahkého stupňa sú tieto obsahy venované najmä oblasti:

- Logopedická intervencia.

Obsah logopedickej intervencie sa môže vyučovať aj ako vyučovací predmet individuálna logopedická intervencia.

Logopedická intervencia môže mať individuálnu a skupinovú formu. Obsah vzdelávania vychádza z individuálneho plánu logopedickej intervencie každého žiaka. Obsah vzdelávania logopedickej intervencie v jej skupinovej forme je rámcový a pristupuje sa k nemu ako k otvorenému systému, tzn., že jednotlivé obsahy je možné aktuálne dopĺňať či redukovať. Forma skupinovej logopedickej intervencie, ktorá je úzko prepojená s individuálnou formou, podporuje rozvoj komunikačnej kompetencie žiakov a svojou dynamikou pôsobí ako motivačný činiteľ. Obsah predmetu logopedická intervencia je prepájaný s ostatnými vyučovacími predmetmi.

Logopedická intervencia

Ciele

- Rozlišovať zvukovú štruktúru slov na úrovni slabík a hlások.
- Komunikovať zrozumiteľne s artikuláciou primeranou vývinovej úrovni.
- Používať pojmy z aktuálne preberaného učiva v správnom kontexte.
- Sformulovať gramaticky a obsahovo primerané vety.
- Reagovať primerane na otázky, pokyny a komunikačné situácie v interakcii.
- Usporiadať obrázky správne podľa časovej a dejovej postupnosti.

- Prerozprávať obsah krátkeho počutého textu s podporou.
- Určiť správne poradie následnosti dejov.
- Plánovať jednoduché činnosti.
- Usporiadať predmety podľa rôznych kritérií.
- Rozlišovať pravú a ľavú stranu na sebe a v priestore.
- Vyjadriť svoje pocity a postoje, v prípade potreby aj s využitím augmentatívnej a alternatívnej komunikácie.
- Rozlišovať hovorenú a písanú reč so základnou orientáciou v texte alebo knihe.

Obsah

Foneticko-fonologická rovina jazyka

- Diferencovanie dištinktvých znakov jazyka podľa individuálnych schopností: rozlišovanie dlhej a krátkej slabiky, tvrdej a mäkkej slabiky, znelej a neznelej spoluhlásky, sykaviek oboch radov a iné;
- rytmizovanie vety a riekanky s využitím pohybového sprievodu a hry na telo;
- používanie vyčítanky v hrových aktivitách;
- identifikovanie a uvedomovanie si rýmov v slovách;
- skladanie slov zo slabík a rozdeľovanie slov na slabiky;
- určovanie poradia a pozície slabiky v slove;
- vyčleňovanie prvej a poslednej hlásky v slove;
- hláskovanie viacslabičných slov;
- spájanie izolovaných hlások do slova;
- určovanie pozície hlásky v slove v rámci tréningu fonemického uvedomovania;
- manipulovanie s hláskami prostredníctvom pridávania, odoberania a zámény hlások v slovách.

Lexikálno-sémantická rovina jazyka

- Rozširovanie aktívnej a pasívnej slovnej zásoby a prepájanie súvislosti medzi pojмами;
- vyvodzovanie významu nových pojmov na základe kontextu a situácií;
- preukazovanie porozumenia kategorizácii pojmov;
- priradovanie konkrétnych slov k nadradenému pojmu a určovanie nadradeného pojmu ku skupine slov;
- identifikovanie slov, ktoré nepatria do skupiny;
- identifikovanie a tvorenie významovo príbuzných slov a slovných rodín;
- chápanie a používanie synonym, homonym a antonym v komunikácii;
- rozoznávanie a opravovanie nezmyselných slov a slovných spojení vo vete;
- dopĺňanie a logické dokončovanie viet;
- porozumenie prenesenému významu slov;

- interpretovanie a tvorenie obrázkovo-pojmových máp;
- prejavovanie porozumenia reči na úrovni slov a viet;
- realizovanie jednoduchých a zložitých úloh podľa slovnej inštrukcie.

Morfologicko-syntaktická rovina jazyka

- Tvorenie zmysluplných viet z predložených slov;
- reprodukovanie holých viet, jednoduchých rozvitých viet a súvetí so zvyšujúcou sa náročnosťou;
- určovanie gramatického rodu podstatných mien priradovaním vhodného ukazovacieho zámena;
- uplatňovanie zhody gramatického rodu medzi podstatným menom a prídavným menom alebo slovesom;
- používanie správnej predložkovej väzby v rôznych komunikačných kontextoch;
- uplatňovanie správneho slovosledu a štylistiky pri tvorbe a úprave viet;
- používanie adekvátne dlhých viet vzhľadom na komunikačnú situáciu a individuálne schopnosti.

Pragmatická rovina jazyka

- Používanie jazyka adekvátne v rôznych modelových a reálnych komunikačných situáciách;
- kladenie otázok k aktuálnym situáciám a činnostiam;
- vykonávanie zadaných inštrukcií a pokynov;
- komentovanie prebiehajúcich činností a javov;
- aplikovanie porozumenia počutej inštrukcie pri realizácii úloh;
- reagovanie na inštrukcie zadané prostredníctvom piktogramov;
- logické a pohotové odpovedanie na kladené otázky;
- uplatňovanie základných pravidiel vedenia dialógu a konverzácie v skupine;
- striedanie komunikačných rolí v rozhovore;
- udržiavanie stanovenej témy rozhovoru počas určenej doby.

Naratívne schopnosti

- Rozprávanie príbehu alebo rozprávky podľa stanovenej osnovy;
- rešpektovanie časovej a dejovej postupnosti pri rozprávaní;
- reprodukovanie obsahu počutého príbehu alebo udalosti;
- dokončovanie neúplného príbehu a navrhovanie záveru deja;
- opisovanie statického situačného obrázka.

Bazálne zručnosti a kognitívne procesy

- Zapamätávanie a opakovanie slovných radov, viet;
- využívanie poznávacích procesov na usporiadanie predmetov a javov podľa stanovených kritérií;
- orientovanie sa v priestore a čase a pochopenie následnosti dejov;
- uplatňovanie pravo-ľavej orientácie na vlastnom tele, v priestore a na ploche;
- realizovanie oromotorických a vizuomotorických cvičení.

Raná gramotnosť

- Identifikácia vzťahu medzi hovorenou a písanou rečou;
- aplikovanie základných číselných a matematických pojmov a vzťahov medzi nimi v hovorenej a písanej reči;
- osvojovanie si niektorých grafém veľkej tlačenej abecedy;
- vyhľadávanie nadpisov a dôležitých častí v knižnom celku;
- aktívna účasť na spoločnom čítaní a diskusii o príbehu.

2.3 Obsah vzdelávania na napĺňanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb pre prípravný ročník

Obsahy vzdelávania na napĺňanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb sú realizované prostredníctvom:

- celého výchovno-vzdelávacieho procesu;
- vyučovacieho predmetu v jednotlivých vzdelávacích oblastiach;
- vyučovacieho predmetu v rámci voliteľných (disponibilných) hodín.

Názov vyučovacieho predmetu, ktorý škola vytvorí z disponibilných hodín, si určuje samostatne podľa vlastného pedagogického zámeru; jeho voľba nie je obmedzená zoznamom názvov uvedených v Štátnom vzdelávacom programe. Obsahy výchovy a vzdelávania žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia, žiakov s hluchoslepotou so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia a žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v kombinácii s iným zdravotným znevýhodnením v prípravnom ročníku sú súčasťou prílohy Štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie Obsah výchovy a vzdelávania pre žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia, žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v kombinácii s iným zdravotným znevýhodnením.

2.3.1 Žiaci s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia

Žiaci s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia majú možnosť začať plnenie povinnej školskej dochádzky v prípravnom ročníku, ktorý predstavuje dôležitú intervenčnú a rozvojovú etapu. Jeho cieľom je optimalizovať vývinový potenciál žiaka, posilniť jeho funkčné kompetencie a vytvoriť pevný základ pre úspešnú inklúziu do prvého cyklu vzdelávania.

Výchovno-vzdelávací proces v prípravnom ročníku sa vyznačuje vysokou mierou adaptability na individuálne psychofyzické osobitosti žiakov, u ktorých nebola potvrdená školská spôsobilosť. Zameriava sa na cielenú stimuláciu vývinu a rozvoj kompetencií žiaka tak, aby sa minimalizovali bariéry v učení. V súlade s inkluzívnym smerovaním vzdelávania sa obsah zameraný na napĺňanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb realizuje flexibilne, s výrazným akcentom na personalizáciu vyučovacieho procesu. Tento prístup sa v praxi uplatňuje tromi súbežnými a navzájom sa dopĺňajúcimi spôsobmi, ktoré umožňujú školám citlivo reagovať na individuálne možnosti každého žiaka.

Prvým spôsobom je realizácia prostredníctvom vyučovacích predmetov, ktoré škola vytvára s využitím disponibilných hodín. Tieto predmety predstavujú odborný priestor cielene zameraný na korekciu, kompenzáciu a stimuláciu oslabených kognitívnych či motorických funkcií. Druhou

úrovňou je priama integrácia špeciálno-pedagogických postupov do povinných vyučovacích predmetov. V tomto modeli sa terapeutické a rozvíjajúce prvky prirodzene prelínajú s bežným obsahom vzdelávania, čím sa u žiaka podporuje celistvosť vnímania a schopnosť učiť sa. Komplexnú cestu predstavuje kombinovaná forma, ktorá škole dovoľuje pružne reagovať na aktuálnu dynamiku rozvoja žiaka. Táto stratégia efektívne prepája ciele tréning konkrétnych schopností s ich následnou praktickou aplikáciou v rôznych kontextoch školského života.

U žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia sú tieto obsahy venované najmä oblastiam:

- Komunikačné a jazykové kompetencie;
- Vizuomotorická koordinácia a grafomotorická príprava;
- Rozvoj kognitívnych funkcií a formovanie poznatkov o prostredí;
- Rozvoj zručností pre osobný život.

Komunikačné a jazykové kompetencie

Ciele

- Udržať pozornosť pri počúvaní hovorenej reči.
- Nadviazať očný kontakt pri oslovení.
- Vykonať jednoduché pokyny v rámci každodenných školských činností.
- Realizovať artikulačné cvičenia na spresnenie výslovnosti hlások pre zrozumiteľnejší rečový prejav.
- Pomenúvať predmety a javy v bezprostrednom okolí.
- Tvoriť krátke otázky pri vyjadrovaní vlastných želaní a potrieb.
- Opísať vizuálne podnety na obrázkoch alebo v realite.
- Reprodukovať krátky príbeh alebo osobný zážitok v časovej následnosti.
- Používať spoločenské rituály pozdravu, prosby a poďakovania.
- Koordinovať dýchanie a pohyby hovoridiel pri reči.
- Striedať komunikačné roly v dialógu s partnerom.

Obsah

- Pomenovanie predmetov dennej potreby, hračiek a školských pomôcok za účelom vytvorenia pevnej väzby medzi objektom a jeho názvom;
- triedenie slovnej zásoby do nadradených pojmových skupín ako potraviny, oblečenie, zvieratá či nábytok;
- priraďovanie predmetov k ich praktickému účelu a činnostiam, ktoré sa s nimi v bežnom živote vykonávajú;
- disponovanie zásobou slov o vlastnostiach predmetov, predovšetkým o protikladoch typu veľký – malý, tvrdý – mäkký alebo teplý – studený;
- identifikovanie predmetov na základe slovného opisu ich funkcie bez vizuálnej opory;

- vyhľadávanie logických dvojíc predmetov, ktoré sa používajú spoločne alebo spolu funkčne súvisia;
- vyčlenenie nepatriaceho prvku zo skupiny predmetov na základe nesúladu s ich spoločnou kategóriou alebo účelom;
- vedomé udržiavanie očného kontaktu s rečníkom a rešpektovanie štruktúry dialógu pri striedaní komunikačných rolí v skupine;
- formulovanie jednoduchých otázok a krátkych odpovedí k pozorovanej skutočnosti alebo na základe vlastného zážitku;
- rozlišovanie hlavného zvuku od pozadia pri vnímaní viacerých zvukoch naraz;
- vykonávanie jednoduchých a postupne zadávaných pokynov pri spoločnej činnosti;
- reagovanie na dohodnutý zvukový signál;
- napodobňovanie správnej výslovnosti v krátkych slovách.

Vizuomotorická koordinácia a grafomotorická príprava

Ciele

- Koordinovať pohyb ruky a zraku pri vytváraní grafickej stopy.
- Používať správny úchop písacích a kresliacich potrieb.
- Udržiavať správnu polohu tela a končatín pri grafickej činnosti.
- Napodobňovať jednoduché tvary a línie podľa zrakovej predlohy.
- Orientovať sa na ploche papiera pri plánovaní grafického pohybu.
- Rešpektovať stanovené hranice podložky pri kreslení.
- Striedať rôzne grafické nástroje a materiály pri práci.

Obsah

- Upevňovanie si správnych návykov sedenia, ktoré zahŕňajú vedomú kontrolu polohy chrbta, hlavy a rúk vzhľadom k ploche papiera;
- používanie oboch rúk pri cvičení jemnej a hrubej motoriky;
- nacvičovanie uchopovania písacieho nástroja prstami a zanechávanie stopy na podložke alebo papieri;
- vykonávanie cvičenia zamerané na rešpektovanie hraníc papiera a na postupnosť smeru písania;
- experimentovanie s rôznymi grafickými nástrojmi na rôznych povrchoch;
- spontánne kreslenie na zvislú plochu;
- realizovanie kruhových čmáraní a kreslenia vertikálnym smerom k hornej a dolnej časti papiera bez prerušovania;
- kreslenie čiar, kruhov, špirál, vlnoviek, oblúkov, slučiek a oválov;
- vytváranie jednoduchých foriem a tvarov podľa názornej predlohy.

Rozvoj kognitívnych funkcií a formovanie poznatkov o prostredí

Ciele

- Orientovať sa v známom priestore školy a jej okolia.
- Určiť správne poradie činností v rámci denného režimu s využitím obrázkovej osnovy.
- Porovnávať vlastnosti prírodnín a predmetov podľa určených kritérií.
- Reagovať naučeným spôsobom pri stretnutí s cudzou osobou.
- Identifikovať osoby, predmety a javy v bezprostrednom okolí.
- Kategorizovať vybrané živočíchy do skupín.
- Rozlišovať základné druhy rastlín a periodické zmeny v prírode.
- Uplatňovať bezpečné postupy a zásady spoločenskej etikety pri využívaní hromadnej dopravy a návšteve verejných inštitúcií.
- Priradovať typické činnosti, predmety k príslušnému spoločenskému prostrediu.

Obsah

Základná orientácia

- Orientovanie sa v interiéri triedy a školy prostredníctvom identifikácie kľúčových orientačných bodov;
- rozlišovanie zariadenia triedy, priradovanie predmetov k ich účelu a triedenie pomôcok podľa spoločných znakov;
- porozumenie vzťahom a súvislostiam v základných časových cykloch prostredníctvom rozlišovania kontrastov deň – noc a svetlo – tma;
- utváranie si predstavy o vlastnom tele a uvedomovanie si svojej identity prostredníctvom vizuálneho rozpoznávania a pomenovania častí tela;
- posilňovanie zrakovej a sluchovej pamäte pri opise bezprostredného okolia;
- triedenie, porovnávanie a priradovanie predmetov a prírodnín podľa farby, veľkosti, tvaru a materiálu.

Poznávanie prírody

- Rozlišovanie charakteristických znakov niektorých domácich a voľne žijúcich živočíchov prostredníctvom identifikácie vybraných zástupcov;
- kategorizovanie živočíchov do skupín na základe pozorovania ich spoločných znakov a spôsobu pohybu;
- rozlišovanie rastlín cez rozpoznávanie základných rozdielov medzi kvitnúcimi rastlinami a stromami v okolí;
- sledovanie a rozpoznávanie opakujúcich sa zmien v prírode.

Riešenie praktických životných situácií

- Učenie sa správneho postupu pri nástupe do dopravného prostriedku a bezpečnom výstupe z neho;
- rozlišovanie obchodov podľa ich zamerania na potraviny, hračky a iné, osvojovanie si vzorcov sociálneho správania v obchode;
- zoznamovanie sa s profesiami a ich významom v spoločnosti, ako sú úlohy lekára a sestry v procese ochrany a starostlivosti o zdravie;
- priraďovanie predmetov a činností k prostrediu obchodu, lekára, pošty alebo dopravy.

Rozvoj zručností pre osobný život

Ciele

- Vykonávať samostatne ucelené postupy osobnej hygieny a sebaobsluhy.
- Používať funkčne stolovacie pomôcky a príbor pri stravovaní.
- Dodržiavať kultúrne návyky a pravidlá správania sa pri stole.
- Rozlišovať základné druhy materiálov podľa ich fyzikálnych vlastností.
- Manipulovať s predmetmi a hračkami podľa ich funkčného účelu.
- Zotrváť pri činnosti až do jej úspešného dokončenia s pomocou učiteľa.
- Dokončiť zadanú pracovnú úlohu v stanovenom čase.
- Uplatňovať základné pracovné návyky a postupy pri praktických činnostiach.
- Spolupracovať s ostatnými pri skupinových aktivitách.

Obsah

- Osvojovanie si postupov osobnej hygieny a sebaobslužných činností prostredníctvom funkčného využívania hygienických potrieb a toaletných zariadení;
- manipulovanie so zipsami, šnúrkami, gombíkmi a inými druhmi zapínania pri obliekaní a obúvaní;
- používanie príboru a prestierania primerane svojim motorickým schopnostiam;
- udržiavanie základného poriadku cez cielené odkladanie odevov, obuvi a pomôcok na určené miesta;
- manipulovanie s mechanickými prvkami, akými sú dvere, okná, zásuvky, vypínače alebo závitky;
- manipulácia s drobným materiálom, papierom a stavebnicami pri praktických činnostiach – strihanie, lepenie, navliekanie, skladanie, za účelom rozvoja senzomotoriky;
- vytváranie mozaiky a vzorov podľa pravidiel a riešení jednoduchých kompozícií typu puzzle a domino;
- praktická starostlivosť o izbové rastliny a sledovanie cyklu rastu pri sadení a pestovaní plodín;
- uplatňovanie zásad bezpečnosti pri práci v kuchyni a pri manipulácii s nástrojmi;

- pomáhanie pri udržiavaní poriadku, starostlivosti o zeleň a tvorbe estetického prostredia v tíme so spolužiakmi.

2.3.2 Žiaci s telesným postihnutím

Obsah vzdelávania v prípravnom ročníku pre žiakov s telesným postihnutím vychádza z individuálnych potrieb a fyzických špecifik žiakov, ktorí ho navštevujú. Vzdelávanie sa zameriava na podporu funkčných schopností, elimináciu bariér v učení a rozvoj sebaobslužných činností. Vytvárajú sa podmienky na rozvoj prirodzenej pohyblivosti, motorickej koordinácie a komunikačných zručností.

Cieľom je umožniť žiakom prežívať pocit úspechu pri zvládaní každodenných aktivít a adaptácii na školské prostredie, pričom dôraz sa kladie na individuálny pokrok v rámci ich fyzických možností, nie na dosahovanie vopred určeného výkonu. Vzdelávacie podnety sú žiakom ponúkané spôsobom, ktorý rešpektuje ich tempo, úroveň únavy a vyžaduje si využitie špeciálnych kompenzačných pomôcok, ktoré podporujú ich iniciatívu a samostatnosť.

Okrem obsahov, ktoré si osvojujú všetci žiaci v prípravných ročníkoch v rámci jednotlivých vzdelávacích oblastí, osvojujú si žiaci s telesným postihnutím tiež obsahy, ktoré naplňajú ich špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby. Špecifické obsahy by mali byť integrálnou súčasťou celého výchovno-vzdelávacieho procesu a mali by byť realizované v bezbariérovom a bezpečnom prostredí. Možno ich zakomponovať do vyučovacích predmetov jednotlivých vzdelávacích oblastí, alebo môžu byť realizované v rámci disponibilných hodín.

Vzdelávanie žiakov s telesným postihnutím vyžaduje úzku súčinnosť pedagogických zamestnancov s fyzioterapeutmi a ďalšími odborníkmi, aby sa zabezpečila správna polohovacia a ergonomická podpora počas vyučovania. Prioritou zostáva posilňovanie sebavedomia žiakov a jeho plnohodnotná participácia na živote triedneho kolektívu.

U žiakov s telesným postihnutím sú tieto obsahy venované najmä oblastiam:

- Rozvoj komunikačnej schopnosti a grafomotorických zručností;
- Rozvoj pohybových zručností.

Rozvoj komunikačnej schopnosti a grafomotorických zručností

Ciele

- Napodobniť motorické cvičenia zamerané na pohyblivosť artikulačných orgánov a správne dýchanie.
- Vysloviť izolované hlásky a slová podľa nácviku správnej artikulácie v rámci individuálnych schopností.
- Identifikovať predmety a javy na základe rôznych podnetov.
- Určiť časti svojho tela a základné smery v priestore.

- Vysvetliť význam piktogramov, komunikačných kariet a obrázkových osnov.
- Reprodukovať krátky text alebo dej rozprávky vlastnými slovami alebo s využitím komunikačných pomôcok.
- Grafomotoricky spracovať línie a tvary s využitím terapeutických materiálov.

Obsah

- Realizovanie motorických cvičení zameraných na pohyblivosť artikulačných orgánov, správne dýchanie a fonáciu;
- vyslovovanie hlások a slov v rámci individuálnych možností s využitím nácviku správnej artikulácie;
- rozlišovanie a identifikovanie predmetov a javov na základe zrkového, sluchového a hmatového vnímania;
- preukazovanie základnej orientácie vo vlastnej telesnej schéme a v priestore;
- čítanie a interpretovanie významu piktogramov, komunikačných kariet a obrázkových osnov;
- reprodukovanie krátkeho textu alebo obsahu rozprávky vlastnými slovami alebo s využitím komunikačných pomôcok;
- vykonávanie jemnomotorických a grafomotorických aktivít s využitím terapeutických materiálov a špeciálnych adaptérov;
- nadväzovanie a udržiavanie jednoduchej komunikácie v bežných spoločenských situáciách verbálne alebo s pomocou technických zariadení;
- používanie primeranej aktívnej a pasívnej slovnej zásoby pri opise reálnych situácií a činností.

Rozvoj pohybových zručností

Ciele

- Preukázať pohyblivosť artikulačných orgánov, správne dýchanie a fonáciu v rámci svojich individuálnych možností.
- Vyslovovať hlásky, slová a jednoduché vety s primeranou presnosťou a zrozumiteľnosťou.
- Orientovať sa na vlastnom tele, v priestore a pri manipulácii s predmetmi a pomôckami.
- Realizovať zmeny polohy tela, presun v priestore a uplatňovanie pohybových prvkov v rámci individuálnych fyzických možností.
- Udržiavať stabilitu tela a koordináciu pohybov pri motorických a sebaobslužných činnostiach.
- Orientovať sa v známom priestore a pri manipulácii s predmetmi a využitím dostupných kompenzačných a podporných prostriedkov.

Obsah

- Vykonávanie zmien polohy tela a realizovanie presunu v rámci fyzických možností s využitím opory alebo kompenzačnej pomôcky;
- udržiavanie stability a korigovaného držania trupu v sede alebo v stojí po stanovený čas s využitím individuálnych polohovacích systémov;
- realizovanie riadených dychových cvičení zameraných na koordináciu nádychu a výdychu a na prehĺbenie dýchania;
- uchopovanie a premiestňovanie predmetu rôzneho tvaru a hmotnosti primerane zachovanej funkcii horných končatín a s využitím úchopových adaptérov;
- koordinovanie pohybu ruky so zrakovým vnemom pri plnení jednoduchých motorických úloh, ako je dosahovanie na cieľ alebo manipulácia s didaktickou pomôckou;
- napodobňovanie predvedenej pohybovej sekvencie alebo rytmického pohybu prispôbeného individuálnym možnostiam;
- orientovanie sa v známom priestore triedy a školy s bezpečným smerovaním pohybu chôdzou alebo na vozíku;
- uplatňovanie naučených pohybových prvkov a techník presunu pri vykonávaní bežných činností sebaobsluhy, ako je obliekanie a hygiena.

2.3.3 Žiaci s narušenou komunikačnou schopnosťou

Obsah vzdelávania v prípravnom ročníku pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou vychádza z individuálnych potrieb a komunikačných špecifik žiakov, ktorí ho navštevujú. Vzdelávanie sa zameriava na elimináciu komunikačných bariér, rozvoj jazykových kompetencií a posilňovanie prediktorov gramotnosti. Cieľom je predchádzať sekundárnym vplyvom zdravotného znevýhodnenia na proces učenia sa a umožniť žiakom úspešné osvojovanie si čitateľských a pisateľských zručností v nasledujúcich ročníkoch základnej školy. Prioritou zostáva posilňovanie komunikačného sebavedomia žiaka, rozvoj jeho schopnosti učiť sa a jeho plnohodnotná participácia na živote triedneho kolektívu.

Okrem obsahov, ktoré si osvojujú všetci žiaci prípravných ročníkov v rámci jednotlivých vzdelávacích oblastí, osvojujú si žiaci s narušenou komunikačnou schopnosťou tiež obsahy, ktoré naplňajú ich špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby. Tieto obsahy sú zamerané na korekciu a maximálnu možnú elimináciu narušenej komunikačnej schopnosti. Sú integrálnou súčasťou celého výchovno-vzdelávacieho procesu a realizujú sa prostredníctvom pravidelnej logopedickej intervencie, ako aj v rámci jednotlivých vyučovacích predmetov, kde sa rešpektuje individuálne tempo a miera unaviteľnosti žiaka.

U žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou sú tieto obsahy venované najmä oblasti:

- Logopedická intervencia.

Obsah logopedickej intervencie sa môže vyučovať aj ako vyučovací predmet individuálna logopedická intervencia.

Logopedická intervencia môže mať individuálnu a skupinovú formu. Obsah vzdelávania vychádza z individuálneho plánu logopedickej intervencie každého žiaka. Obsah vzdelávania logopedickej intervencie v jej skupinovej forme je rámcový a prístupuje sa k nemu ako k otvorenému systému, tzn., že jednotlivé celky je možné aktuálne dopĺňať či redukovať. Témy si vyučujúci plánuje podľa potreby, reaguje na aktuálne udalosti školského roka a potreby triedneho kolektívu s prepojením na jazykové roviny.

Forma skupinovej logopedickej intervencie, ktorá je úzko prepojená s individuálnou formou, podporuje rozvoj komunikačnej kompetencie žiakov a svojou dynamikou pôsobí ako motivačný činiteľ. Vyučujúci prepájajú obsah predmetu logopedická intervencia s ostatnými vyučovacími predmetmi. V prípravnom ročníku sú podporované najmä schopnosti, ktoré tvoria základy pre osvojovanie si gramotnosti.

Logopedická intervencia

Ciele

- Rozlišovať zvukovú štruktúru slov na úrovni slabík a hlások.
- Komunikovať zrozumiteľne s artikuláciou primeranou vývinovej úrovni.
- Používať pojmy z aktuálne preberaného učiva v správnom kontexte.
- Sformulovať gramaticky a obsahovo primerané vety.
- Reagovať primerane na otázky, pokyny a komunikačné situácie v interakcii.
- Usporiadať obrázky správne podľa časovej a debovej postupnosti.
- Prerozprávať obsah krátkeho počutého textu s podporou.
- Zoradiť udalosti príbehu do správneho časového poradia.
- Plánovať jednoduché činnosti.
- Usporiadať predmety podľa rôznych kritérií.
- Rozlišovať pravú a ľavú stranu na sebe a v priestore.
- Vyjadriť svoje pocity a postoje a v prípade potreby aj s využitím augmentatívnej a alternatívnej komunikácie.
- Rozlišovať hovorenú a písanú reč so základnou orientáciou v texte alebo knihe.

Obsah

Foneticko-fonologická rovina jazyka

- Diferencovanie dištinkívnych znakov jazyka podľa individuálnych schopností: rozlišovanie dlhej a krátkej slabiky, tvrdej a mäkkej slabiky, znelej a neznelej spoluhlásky, sykaviek oboch radov a iné;
- rozvíjanie oromotoriky a artikulácie;

- rytmizovanie viet a riekaniek s využitím pohybového sprievodu a hry na telo;
- používanie vyčítaniek v hrových aktivitách;
- identifikovanie a uvedomovanie si rýmov v slovách;
- skladanie slov zo slabík a rozdeľovanie slov na slabiky;
- určovanie poradia a pozície slabiky v slove;
- vyčleňovanie prvej a poslednej hlásky v slove;
- hláskovanie viacslabičných slov;
- spájanie izolovaných hlások do slova;
- určovanie pozície hlásky v slove v rámci tréningu fonemického uvedomovania;
- manipulovanie s hláskami prostredníctvom pridávania, odoberania a zámény hlások v slovách.

Lexikálno-sémantická rovina jazyka

- Rozširovanie aktívnej a pasívnej slovnej zásoby a prepájanie súvislostí medzi pojмами;
- vyvodzovanie významu nových pojmov na základe kontextu a situácií;
- preukazovanie porozumenia kategorizácii pojmov;
- priradovanie konkrétnych slov k nadradenému pojmu a určovanie nadradeného pojmu ku skupine slov;
- identifikovanie slov, ktoré nepatria do skupiny;
- identifikovanie a tvorenie významovo príbuzných slov a slovných rodín;
- porozumenie a používanie synonym, homonym a antonym v komunikácii;
- rozoznávanie a opravovanie nezmyselných slov a slovných spojení vo vete;
- dopĺňanie a logické dokončovanie viet;
- porozumenie prenesenému významu slov;
- prejavovanie porozumenia reči na úrovni slov a viet;
- tvorenie jednoduchých obrázkovo-pojmových máp;
- realizovanie jednoduchých a zložitých úloh podľa slovnej inštrukcie.

Morfologicko-syntaktická rovina jazyka

- Tvorenie zmysluplných viet z predložených slov;
- reprodukovanie holých viet, jednoduchých rozvitých viet a súvetí so zvyšujúcou sa náročnosťou;
- určovanie gramatického rodu podstatných mien priradovaním vhodného ukazovacieho zámena;
- rozvíjanie schopnosti opraviť gramaticky nesprávnu vetu;
- uplatňovanie zhody gramatického rodu medzi podstatným menom a prídavným menom alebo slovesom;
- používanie správnych predložkových väzieb v rôznych komunikačných kontextoch;
- uplatňovanie správneho slovosledu;
- používanie adekvátne dlhých viet vzhľadom na komunikačnú situáciu a individuálne schopnosti.

Pragmatická rovina jazyka

- Používanie jazyka adekvátne v rôznych modelových a reálnych komunikačných situáciách;
- kladenie otázok k aktuálnym situáciám a činnostiam;
- vykonávanie zadaných inštrukcií a pokynov;
- komentovanie prebiehajúcich činností a javov;
- aplikovanie porozumenia počutej inštrukcie pri realizácii úloh;
- reagovanie na inštrukcie zadané prostredníctvom piktogramov;
- logické a pohotové odpovedanie na kladené otázky;
- uplatňovanie základných pravidiel vedenia dialógu a konverzácie v skupine;
- striedanie komunikačných rolí v rozhovore;
- udržiavanie stanovenej témy rozhovoru počas určenej doby.

Naratívne schopnosti

- Rozprávanie príbehu alebo rozprávky podľa stanovenej osnovy;
- rešpektovanie časovej a dejovej postupnosti pri rozprávaní;
- reprodukovanie obsahu počutého príbehu alebo udalosti;
- dokončovanie neúplného príbehu a navrhovanie záveru deja;
- opisovanie statického situačného obrázka.

Bazálne zručnosti a kognitívne procesy

- Uchovanie a presná reprodukcia vypočutých slovných radov alebo viet;
- využívanie poznávacích procesov na usporiadanie predmetov a javov podľa stanovených kritérií;
- orientovanie sa v priestore a čase a chápanie následnosti dejov;
- posilňovanie schopnosti plánovania;
- uplatňovanie pravo-ľavej orientácie na vlastnom tele, v priestore a na ploche;
- realizovanie oromotorických vizuomotorických cvičení.

Raná gramotnosť

- Identifikácia vzťahu medzi hovorenou a písanou rečou;
- aplikovanie základných číselných a matematických pojmov a vzťahov medzi nimi v hovorenej a písanej reči;
- osvojovanie si niektorých grafém veľkej tlačenej abecedy;
- orientácia v knihe, porozumenie smeru textu, práca s nadpismi, aktívna účasť na spoločnom čítaní a spracovaní ilustrácií obrázkových kníh.

2.3.4 Žiaci so sluchovým postihnutím

Prípravný ročník pre žiakov so sluchovým postihnutím predstavuje kľúčovú fázu ranej intervencie v systéme základného vzdelávania. Jeho primárnym poslaním je intenzívny rozvoj kognitívnych a komunikačných predpokladov, ktoré sú nevyhnutné pre úspešné plnenie povinného vzdelávania. Výchovno-vzdelávací proces reflektuje špecifické potreby žiakov prostredníctvom cielenej stimulácie v oblastiach zmyslového vnímania, rečového vývinu a sociálnej interakcie. Obsah vzdelávania je rámcový a pristupuje sa k nemu ako k otvorenému systému. Jednotlivé obsahové celky je možné dopĺňať alebo redukovať, prepájať s obsahom vzdelávania ostatných vyučovacích predmetov prípravného ročníka alebo vyučovať v rámci samostatného vyučovacieho predmetu.

Témy slovenského posunkového jazyka sú koncipované podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky úrovne A1 a sú úzko prepojené s ostatnými vyučovacími predmetmi prípravného ročníka. Logopedická intervencia sa realizuje individuálnou alebo skupinovú formou. Obsah vychádza z individuálneho plánu logopedickej intervencie každého žiaka.

Cieľom realizácie obsahu na napĺňanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiakov so sluchovým postihnutím je eliminovať najmä komunikačné bariéry vyplývajúce zo sluchového postihnutia a vytvoriť pevný základ pre celoživotné vzdelávanie a sociálnu inklúziu.

U žiakov so sluchovým postihnutím sú tieto obsahy venované najmä oblastiam:

- Slovenský posunkový jazyk;
- Rozvoj komunikačných zručností;
- Logopedická intervencia;
- Rytmicko-pohybová výchova;
- Dramatická výchova.

Slovenský posunkový jazyk

Ciele

- Prejavovať záujem o posunkovanie a zapájať sa do krátkej komunikácie s deťmi a dospelými.
- Začať jednoduchý posunkový rozhovor v známych situáciách.
- Reagovať na posunky druhých s porozumením.
- Učiť sa základné posunky pre bežné predmety, osoby a činnosti.
- Priradovať posunok k obrázku alebo predmetu.
- Používať posunky na vyjadrenie svojich potrieb.
- Vykonávať posunky jasne, zrozumiteľne a v správnom priestore.

- Používať výraz tváre a pohyby tela na doplnenie významu posunku.
- Používať posunky pri hrách, pesničkách a jednoduchých činnostiach.
- Vnímať súvislosti medzi posunkom, obrázkom/objektom a slovom v slovenčine.

Obsah

- Osvojovanie si základných posunkov pre bežné predmety, osoby a činnosti;
- priradovanie posunku k obrázku alebo predmetu;
- uskutočňovanie komunikácie s deťmi a dospelými v slovenskom posunkovom jazyku;
- reagovanie na posunky druhých s porozumením;
- používanie posunkov na vyjadrenie vlastných potrieb;
- používanie výrazu tváre a pohybov tela na doplnenie významu posunku;
- využívanie posunkov pri hrách, pesničkách a jednoduchých činnostiach;
- vnímanie súvislostí medzi posunkom, obrázkom/objektom a slovom v slovenčine.

Rozvoj komunikačných zručností

Ciele

- Použiť najvhodnejší spôsob dorozumievania – reč, posunok, gesto, piktogram, podľa situácie.
- Prijímať informácie s využitím načúvacích prístrojov, kochleárných implantátov a/alebo odzerať.
- Rozlišovať zvuky, ticho a vibrácie pomocou sluchu a hmatu.
- Vykonávať zrakové úlohy založené na priradovaní, skladaní a porovnávaní predmetov.
- Triediť predmety podľa znakov.
- Priradovať symboly k predmetom.
- Používať jednoduché slová v primeraných komunikačných formách podľa svojich možností.
- Odzerať jednoduché slová a jednoduché hovorené pokyny.
- Reagovať na rytmus pohybom a vyjadrovať myšlienky jednoduchými vetami a krátkym rozprávaním.

Obsah

Receptívna zložka — príjem informácií

- Rozlišovanie zvukov a ticha a vnímanie vibrácií hmatom aj sluchom;
- vykonávanie cvičení na pozornosť oka cez priradovanie, skladanie a porovnávanie predmetov;
- tréning odzerať jednoduchých slov a hovorených pokynov;
- spoznávanie sveta cez ruky a vnímanie teploty, hmotnosti, povrchu a tvaru predmetov;
- vnímanie reči tela a mimiky ako kľúčového zdroja informácií.

Centrálna zložka — spracovanie a porozumenie

- Triedenie predmetov do skupín podľa jedného alebo viacerých znakov;
- určovanie prvkov nepatriacich do logickej postupnosti a zdôvodňovanie rozhodnutia;
- usporadúvanie obrázkov podľa časovej súslednosti a chápanie pojmov najprv, potom a nakoniec;
- chápanie nadradených pojmov a ich priraďovanie k správnej kategórii;
- priraďovanie symbolov k reálnym predmetom a situáciám;
- upevňovanie slovnej zásoby v nadväznosti na vyučovacie predmety prípravného ročníka;
- orientovanie sa v priestorových pojmoch a vykonávanie pokynov viazaných na smer.

Expresívna zložka — aktívne vyjadrovanie

- Používanie jednoduchých slov prostredníctvom rôznych komunikačných foriem podľa schopností žiaka;
- skladanie jednoduchých viet;
- rozprávanie krátkych príbehov prostredníctvom posunkov, slov alebo pantomímy;
- nacvičovanie rozhovoru na danú tému a obohacovanie slovníka v reálnych situáciách;
- spoznávanie hudobných zvukov rôznej výšky, dĺžky a sily;
- reagovanie pohybom na rytmus a tempo hudby alebo rytmických nástrojov;
- využívanie pantomímy, dramatizácie a tanca ako prirodzeného prostriedku komunikácie;
- zúčastňovanie sa na spoločných návštevách výstav alebo predstavení a následné spracovávanie zážitku kresbou, posunkom či rozprávaním.

Logopedická intervencia

Ciele

- Realizovať artikulačné cvičenia na spresnenie výslovnosti hlások pre zrozumiteľnejší rečový prejav.
- Primerane používať hovorenú reč na úrovni hlások, slabík a jednoduchých slov.
- Používať jednoduché slová.
- Tvoríť jednoduché vety s uplatňovaním základných jazykových pravidiel.
- Reagovať primerane na otázky, pokyny a komunikačné situácie v interakcii.
- Rozprávať jednoduchý príbeh so zachovaním časovej a debovej postupnosti.
- Reprodukovať obsah krátkeho počutého alebo posunkovaného textu s podporou.
- Vnímať a diferencovať sluchové a zrakové podnety s orientáciou v priestore a čase.
- Rozlišovať hovorenú a písanú podobu reči s orientáciou v knihe a v priestore textu.

Obsah

Foneticko-fonologická rovina jazyka

- Podporovanie oromotoriky a artikulácie;
- rozlišovanie znelosti, dĺžky a miesta tvorenia hlások v závislosti od sluchových možností;
- rytmizovanie viet a riekaniek s využitím pohybového sprievodu a hry na telo;
- skladanie slov zo slabík a rozdeľovanie slov na slabiky;
- určovanie poradia a pozície slabiky v slove;
- vykonávanie slabičnej analýzy a syntézy slov;
- vyčleňovanie prvej a poslednej hlásky v slove;
- hláskovanie viacslabičných slov;
- spájanie izolovaných hlások do slova;
- určovanie pozície hlásky v slove v rámci tréningu fonemického uvedomovania;
- manipulovanie s fonémami prostredníctvom pridávania, odoberania a zámény hlások v slovách.

Lexikálno-sémantická rovina jazyka

- Pomenúvanie javov a vecí z bežného dňa;
- rozširovanie aktívnej a pasívnej slovnej zásoby a prepájanie súvislostí medzi pojmi;
- priradovanie konkrétnych slov k nadradenému pojmu a určovanie nadradeného pojmu ku skupine slov;
- identifikovanie slov, ktoré nepatria do logicky usporiadanej skupiny;
- identifikovanie a tvorenie významovo príbuzných slov a slovných rodín;
- demonštrovanie porozumenia reči na úrovni slov a viet v primeraných komunikačných formách.

Morfologicko-syntaktická rovina jazyka

- Tvorenie zmysluplných viet z predložených slov s vyjadrením logického vzťahu;
- reprodukovanie holých viet a jednoduchých rozvitých viet so zvyšujúcou sa náročnosťou;
- uplatňovanie zhody gramatického rodu medzi podstatným menom a prídavným menom alebo slovesom;
- používanie správnych predložkových väzieb v rôznych komunikačných kontextoch;
- uplatňovanie správneho slovosledu;
- používanie adekvátne dlhých viet vzhľadom na komunikačnú situáciu a individuálne schopnosti.

Pragmatická rovina jazyka

- Používanie slov alebo posunkov adekvátne v rôznych modelových a reálnych komunikačných situáciách;

- uplatňovanie základných pravidiel vedenia dialógu a konverzácie v skupine;
- opisovanie statického situačného obrázka.

Naratívne schopnosti

- Rozprávanie príbehu alebo rozprávky;
- rešpektovanie časovej a dejovej postupnosti pri rozprávaní;
- reprodukovanie obsahu počutého alebo posunkovaného príbehu alebo udalosti.

Bazálne zručnosti a kognitívne procesy

- Osvojovanie zrakového, sluchového a hmatového vnímania a diferenciačných schopností;
- využívanie akusticko-verbálnej, zrakovej a pracovnej pamäte;
- využívanie poznávacích procesov na usporiadanie predmetov a javov podľa stanovených kritérií;
- orientovanie sa v priestore a čase a chápanie následnosti dejov;
- uplatňovanie pravo-ľavej orientácie na vlastnom tele, v priestore a na ploche;
- rozvíjanie oromotoriky a vizuomotoriky;
- prepájanie vizuomotoriky a grafomotoriky pri plynulom vedení stopy a koordinácii ruka-oko.

Raná gramotnosť

- Uvedomovanie si vzťahu medzi hovorenou a písanou rečou;
- aplikovanie základných číselných a matematických pojmov a vzťahov medzi nimi v hovorenej a písanej reči;
- osvojovanie si niektorých grafém veľkej tlačenej slovenskej abecedy;
- orientácia v publikácii: smer textu, nadpisy, spoločné čítanie, práca s obrázkovými knihami, rozvoj pozitívneho vzťahu k písanému textu.

Rytmicko-pohybová výchova

Ciele

- Správne dýchať pri pohybe.
- Vnímať rytmus prostredníctvom pohybu, tleskania a hmatových podnetov.
- Rozlišovať hudbu a zvuky sluchom, zrakom alebo cez vibrácie.
- Spájať zvuky s obrázkami, predmetmi alebo jednoduchým pohybom.
- Zapájať sa do rytmických a pohybových hier podporujúcich pozornosť a reakciu na vizuálne signály.
- Pohybovať sa esteticky v rôznych formách pohybu a v rytme hudobného sprievodu.
- Vyjadriť rytmus a melódiu kresbou, posunkami, mimikou, celým telom alebo hrou na rytmické nástroje.

- Vyjadriť náladu a pocity prostredníctvom tanca, mimiky a posunkov.
- Tancovať jednoduché tance a podieľať sa na krátkych vystúpeniach s využitím vizuálnych a hmatových podnetov.

Obsah

- Nacvičovanie správneho dýchania pri pohybe s pokusom o prirodzený hlas;
- sledovanie tlkotu srdca alebo dychu a ich napodobňovanie pohybom tela alebo tleskaním;
- hmatové vnímanie hudby cez dotyk s reproduktorom či bubnom a následná pohybová reakcia;
- zapájanie sa do rytmických hier v kruhu so zameraním na postreh a vizuálne signály;
- rozlišovanie druhov zvukov a ich spájanie s obrázkami alebo predmetmi;
- vykonávanie cvičení na rovnováhu a vnímanie napätia a uvoľnenia;
- praktizovanie estetickej chôdze, behu po špičkách, poskokov a pohybu na lavičke;
- realizovanie hier s náradím za rytmického sprievodu;
- vnímanie rytmu slabík v slove a ich prepájanie s lomeným posunkom;
- rytmické vytlieskavanie detskej poézie a jej predvádzanie v posunkovanej slovenčine s výraznou mimikou;
- znázorňovanie rytmu kresbou pomocou čiar, bodiek a symbolov;
- osvojovanie si techniky hry na detské rytmické nástroje a snaha o udržanie spoločného tempa;
- tancovanie jednoduchých tancov v dvojiciach pri dodržiavaní základov spoločenského správania;
- voľné stvárňovanie melódie prostredníctvom celého tela;
- počúvanie hudby, podľa možností žiaka;
- príprava krátkych vystúpení a návšteva vizuálne pútavých predstavení.

Dramatická výchova

Ciele

- Uplatňovať základné princípy sociálnej interakcie pri komunikácii s inými osobami.
- Vnímať svet okolo seba prostredníctvom zrakového, hmatového a pohybového vnímania.
- Vyjadrovať sa v komunikačnej forme, ktorá je mu prirodzená.
- Spájať pohyb s rytmizovanými posunkami alebo posunkovanou slovenčinou.
- Vyjadriť emócie a deje výrazom tváre a pohybom tela bez slov.
- Vyjadriť emócie a pocity v primeranej komunikačnej forme.
- Rešpektovať svojich spolužiakov.
- Prejaviť empatiu a vžiť sa do postáv.

Obsah

- Spoznávanie mien spolužiakov a hľadanie spoločných záujmov;
- zapájanie sa do hier zameraných na prekonanie bariér z fyzického dotyku a pohľadu do očí;
- zúčastňovanie sa na hrách s motívom vzájomnej pomoci a integrácia do kolektívu;
- vykonávanie cvičení na vnímanie farieb, tvarov, chutí a vôní s dôrazom na vnímanie vibrácií;
- využívanie kruhu ako bezpečného miesta na komunikáciu a rovnomerné zapĺňanie priestoru;
- realizovanie cvičení na rýchle sústredenie sa na určený predmet cez vizuálne hry na postreh;
- spájanie pohybu s rytmizovanými posunkami alebo posunkovanou slovenčinou;
- uplatňovanie relaxačných techník na odstraňovanie svalového napätia pomocou fantázie;
- vyjadrovanie emócií a dejov pomocou výrazu tváre a pohybu tela bez použitia slov;
- hranie rolí v modelových situáciách bežného života;
- experimentovanie s rôznymi variantmi správania a následné hodnotenie najvhodnejšieho riešenia;
- vedenie rozhovorov o videnom umeleckom diele a vyjadrovanie vlastných emócií a pocitov.

2.3.5 Žiaci so zrakovým postihnutím

Obsah vzdelávania v prípravnom ročníku pre žiakov so zrakovým postihnutím vychádza z individuálnych potrieb a špecifik žiakov, s primárnym cieľom rozvíjať zručnosti a schopnosti, ktoré sú kľúčové pre úspešné zvládanie povinného vzdelávania. Vzdelávanie sa zameriava na systematickú podporu a stimuláciu zachovaných zvyškov zraku tak, aby ich žiaci mohli čo najefektívnejšie využívať pri učení a v každodenných činnostiach. V prípadoch, kde zrak absentuje, je ťažiskom posilňovanie ostatných zmyslových modalít a budovanie kompenzačných mechanizmov. Vytvárajú sa podmienky pre bezpečné poznávanie prostredia, nadobúdanie sebadôvery a rozvoj maximálnej novej miery samostatnosti.

Okrem obsahov, ktoré si osvojujú všetci žiaci úvodných/prípravných ročníkov v rámci jednotlivých vzdelávacích oblastí, osvojujú si žiaci so zrakovým postihnutím aj obsahy, ktoré napĺňajú ich špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby. Tieto obsahy sú integrované do celého výchovno-vzdelávacieho procesu a realizujú sa buď v rámci samostatného vyučovacieho predmetu vytvoreného z disponibilných hodín, ako súčasť povinných vyučovacích predmetov, alebo kombináciou oboch spôsobov podľa potrieb žiaka a pedagogického zámeru školy.

U žiakov so zrakovým postihnutím sú tieto obsahy venované najmä oblastiam:

- Rozvoj senzorických zručností;
- Rozvoj samostatnosti a zručností pre osobný život;
- Rozvoj sociálnych a komunikačných zručností;
- Rozvoj zručností pre priestorovú orientáciu;
- Rozvoj pohybových zručností

V školách pre žiakov so zrakovým postihnutím sa tieto obsahy vyučujú aj ako vyučovacie predmety Individuálne tyfopedické cvičenia a priestorová orientácia/pohybová výchova.

Rozvoj senzorických zručností

Ciele

- Triediť predmety podľa rôznych znakov.
- Priradovať predmety podľa rôznych znakov.
- Lokalizovať vizuálne podnety v blízkom prostredí s využitím zachovaných zvyškov zraku a/alebo s využitím zrakových pomôcok.
- Použiť hmat a sluch pri porozumení komunikačným situáciám a orientácii v sociálnom prostredí.
- Identifikovať znaky sociálneho prostredia s pomocou sluchu, hmatu a čuchu.
- Rozlišovať zvuky z blízkeho okolia.
- Určiť vlastnosti materiálu samostatnou manipuláciou a hmatovým skúmaním predmetu.
- Diferencovať rôzne chuťové a čuchové podnety.

Obsah

Rozvoj zrakového vnímania a vizuomotoriky

- Triedenie a priradovanie predmetov podľa veľkosti, farby a tvaru;
- realizovanie plynulého pravo-ľavého pohybu očí;
- koordinovanie pohybu oka a ruky pri cielenej činnosti;
- diferencovanie detailov a porovnávanie rozdielov na obrázkoch;
- skladanie čiastkových obrazcov do celku;
- preukazovanie zrakovej pamäte pri reprodukcii videného;
- rozlišovanie figúry a pozadia na predlohe;
- využívanie zrakových funkcií pri praktických cvičeniach;
- vystrihovanie a dierkovanie obrysov tvarov podľa predlohy;
- obkresľovanie, prekresľovanie a dokresľovanie línií a tvarov;
- vyfarbovanie vymedzených plôch;
- modelovanie tvarov z plastických materiálov;

- vkladanie predmetov do korešpondujúcich otvorov;
- nalepovanie tvarov na určené miesto;
- spájanie dvoch a viacerých bodov súvislou čiarou;
- navliekanie predmetov na šnúru.

Rozvoj farbcitu najmä u žiakov so zvyškami zraku

- Rozpoznávanie farieb na veľkých plochách;
- spájanie farieb s ich pomenovaním;
- rozlišovanie dvoch a viacerých základných farieb;
- rozlišovanie odtieňov základných farieb;
- identifikovanie silného a slabého kontrastu;
- priraďovanie dvoch rovnakých farieb;
- triedenie predmetov podľa farieb;
- skladanie jednoduchých farebných obrazcov podľa predlohy.

Rozvoj zrakového vnímania pre prácu s textom a obrázkovým materiálom

- Lokalizovanie svetelného alebo kontrastného podnetu na ploche zrakom;
- fixovanie statického objektu alebo detailu na obrázkovom materiáli zrakom;
- vizuálne a hmatové identifikovanie línií vytvorených na hmatovej fólii;
- sledovanie dráhy v reliéfnom obrázku zrakom a jej kopírovanie prstom;
- vykonávanie rýchlej orientácie na pracovnej ploche so zachytávaním výrazných alebo významných prvkov;
- udržiavanie smeru a plynulosti pohybu po línii alebo riadku sledovaním línie;
- vyhľadávanie nadväzujúceho riadku a plynulý prechod na ďalší riadok;
- systematické prehľadávanie a mapovanie celku s cieľom nájsť konkrétnu informáciu alebo vzor;
- koordinovanie zraku a pohybu ruky pri práci na svetelnom paneli.

Rozvoj hmatového vnímania a príprava na čítanie a písanie Braillovoho písma najmä pre nevidiacich žiakov

- Identifikovanie rôznych druhov povrchov a predmetov dennej potreby;
- rozlišovanie predmetov podľa ich veľkosti, váhy a tvaru;
- rozpoznávanie plošných geometrických tvarov a priestorových telies;
- používanie pojmov označujúcich rozmerové vlastnosti predmetov;
- orientovanie sa v základných geometrických tvaroch;
- ovládanie štruktúry šesťbodu a nácvik jednotlivých pozícií v ňom;
- udržiavanie prstov v riadku a vyhmatávanie bodov bruškom ukazováka;
- triedenie predmetov a tvarov podľa stanovených vlastností;

- vytváranie identických dvojíc na základe hmatových vnemov;
- pomenúvanie charakteristík povrchov a predmetov podľa teploty, váhy, pevnosti a množstva;
- vkladanie predmetov do príslušných otvorov na základe zhody tvaru;
- navliekanie predmetov rôznych druhov;
- realizovanie činností zameraných na rozvoj jemnej motoriky;
- využívanie hmatových hier a hračiek určených pre nevidiacich používateľov;
- vytváranie reliéfnej stopy pomocou špeciálnych pomôcok;
- rozlišovanie reliéfnych obrázkov, plánov a schém;
- práca s didaktickými materiálmi na prípravu čítania Braillovhého písma;
- vkladanie kolíčkov do kolíčkovej písanky správnym spôsobom.

Rozvoj sluchového vnímania

- Poznávanie a rozlišovanie rôznych zvukov z prostredia;
- lokalizovanie zdroja zvuku a určovanie smeru jeho prichádzania;
- určovanie smeru pohybu zvuku s využitím tejto schopnosti pri orientácii v doprave;
- určovanie výšky tónu;
- určovanie sily zvuku;
- porovnávanie rôznych zvukov;
- poznávanie osôb podľa hlasu;
- určovanie činností podľa charakteristického zvuku;
- poznávanie zvukových charakteristík jednotlivých typov prostredia;
- preukazovanie rozvinutej sluchovej pamäte a sluchovej diferenciacie;
- rozlišovanie zvukov zvierat, predmetov, prírodných javov a cestnej premávky;
- interpretovanie zvukov v konkrétnych situáciách;
- rozlišovanie viacerých zvukov súčasne;
- vyberanie konkrétneho zvuku z viacerých súčasne znejúcich zvukov;
- vyhľadávanie nepohyblivého ozvučeného predmetu;
- vyhľadávanie pohyblivého ozvučeného predmetu;
- poznávanie hudobných nástrojov podľa ich zvuku;
- napodobňovanie rytmu a tempa zvukov;
- napodobňovanie rôznych zvukov vrátane hlások a zvukov zvierat.

Rozvoj čuchového a chuťového vnímania

- Rozlišovanie charakteristických pachov a vôní čuchom;
- rozlišovanie čuchových vlastností jednotlivých predmetov;
- zachytávanie a lokalizovanie čuchových podnetov;
- využívanie vôní a pachov na základnú orientáciu v priestore;
- určovanie pôvodu čuchového podnetu;

- rozlišovanie rôznych chutí vrátane delenia na príjemné a nepríjemné;
- rozlišovanie intenzity chuti;
- poznávanie senzorických vlastností jednotlivých jedál a opis ich chuti;
- využívanie čuchového pexesa a hier na rozlišovanie vôní a chutí.

Rozvoj samostatnosti a zručností pre osobný život

Ciele

- Vykonať úkony osobnej hygieny a sebaobsluhy s využitím hmatu a/alebo s využitím zvyškov zraku samostatne a v správnom poradí jednotlivých krokov.
- Usporiadať predmety v osobnom priestore hmatovým a zrakovým vyhľadávaním podľa stanovených pravidiel.
- Orientovať sa v čase v rámci základných časových jednotiek ako deň, týždeň, mesiac, ročné obdobie.
- Uvádzať základné osobné údaje ako meno, bydlisko a vek.

Obsah

- Dodržiavanie základných hygienických návykov a sebaobsluhy v kúpeľni a na toalete;
- obliekanie, obúvanie a zvládanie manipulácie so zipsami a gombíkmi;
- skladanie odevov a udržiavanie poriadku vo svojom okolí;
- dodržiavanie zásad správneho stolovania, čistoty pri jedení a orientácia na ploche taniera;
- udržiavanie poriadku v školskej taške, na lavici a na pracovnom stole;
- manipulovanie s materiálmi pri strihaní, lepení, kreslení a maľovaní;
- zakladanie papiera do písacieho stroja a fólie do rysovacej dosky ako kľúčových pomôcok pre nevidiacich;
- orientovanie sa v čase, ročných obdobiach, mesiacoch a dňoch týždňa;
- uvádzanie vlastného mena, bydliska a veku.

Rozvoj sociálnych a komunikačných zručností

Ciele

- Požiadat' o informáciu alebo o asistenciu v situácii vyžadujúcej pomoc.
- Vhodným spôsobom odmietnuť ponúkanú pomoc v prípade vlastnej sebestačnosti.
- Vyjadriť vlastnú potrebu alebo emóciu v priamej sociálnej interakcii.
- Dodržať pravidlá spoločenskej hry alebo pri spoločnej aktivite v skupine rovesníkov.

Obsah

- Vyjadrovanie vlastných emócií a potrieb;
- nadväzovanie kontaktu s rovesníkmi aj dospelými;

- používanie pozdravu, prosby a poďakovania;
- formulovanie zreteľných otázok a používanie zásad telefonovania;
- žiadanie o pomoc alebo jej odmietanie v prípade sebestačnosti;
- vysvetľovanie podstaty svojho zrakového postihnutia;
- hranie spoločenských hier a dodržiavanie ich pravidiel.

Rozvoj zručností pre priestorovú orientáciu

Ciele

- Využívať hmatové a sluchové vnemy na získavanie informácií o svojom okolí a vytváranie predstáv o priestore.
- Orientovať sa v známom priestore triedy a školy podľa orientačných bodov a znakov.
- Pohybovať sa v priestore rozlišujúc stúpanie a klesanie a pohyb po schodoch.
- Využívať základné spôsoby pohybu s doprovodom a s pomôckou v známom aj menej známom priestore.
- Zaujať bezpečné miesto na stoličke pri stole po príchode k pracovnému miestu.
- Usporiadať pracovné pomôcky na ploche lavice.

Obsah

- Identifikovanie častí bielej palice a vysvetlenie jej základných funkcií pri pohybe;
- využívanie horného a dolného bezpečnostného postoja a techniky klznej prstovej stopy pri pohybe v interiéri;
- uplatňovanie zásad bezpečnej chôdze s vidiacim sprievodcom a pri samostatnom pohybe v známom priestore;
- lokalizovanie predmetov a zariadenia v bezprostrednom okolí pomocou hmatu;
- rozlišovanie a pomenúvanie polohy objektov v osobnom priestore a na vlastnom tele v rámci laterality;
- určovanie vzájomnej polohy predmetov a osôb s využitím priestorových pojmov a vzťahov;
- orientovanie sa v mikropriestore školskej lavice a v makropriestore triedy alebo šatne;
- využívanie orientačných bodov a znakov pri pohybe po naučených trasách v budove školy;
- zvládanie chôdze po schodoch a zaujatie miesta na stoličke pri stole;
- identifikovanie prekážok v priestore a primerané reagovanie na ne;
- uplatňovanie priestorovej pamäte pri samostatnom presune do vybraných miestností školy;
- porovnávanie predmetov podľa veľkosti a množstva v súvislosti s ich pozíciou v priestore;
- vykonávanie koordinovaného pohybu rúk po ploche a v texte v súlade s metodikou čítania a písania;

- dodržiavanie dohodnutej úpravy a priestorového usporiadania predmetov a textu na ploche.

Rozvoj pohybových zručností

Ciele

- Uvedomovať si vlastné telo, jeho časti a telesnú schému.
- Vnímať pohyb a správne držanie tela pri pohybových aktivitách.
- Vykonávať správne základné lokomočné pohyby.
- Využívať primeranú pohyblivosť, koordináciu a telesnú zdatnosť pri pohybových činnostiach.
- Udržiavať rovnováhu.
- Koordinovať pohyby pri pohybových aktivitách.
- Uvedomovať si vlastné telesné možnosti a obmedzenia.
- Spolupracovať pri pohybových hrách a aktivitách.

Obsah

- Vnímanie vlastného tela a vytváranie telesnej schémy – pomenovanie jednotlivých častí tela, uvedomovanie si pohybu tela a jeho jednotlivých fáz, nácvik správneho držania tela, striedanie svalového napätia a uvoľnenia, využívanie uvoľňovacích a relaxačných cvičení;
- rozvíjanie základných pohybových zručností – chôdza, beh, skoky, lezenie, hádzanie, chytanie, podpora pohyblivosti, posilňovanie svalstva, zvyšovanie ohybnosti kĺbov a chrčtice a zlepšovanie celkovej telesnej zdatnosti;
- rozvíjanie rovnováhy, koordinácie a rytmického cítenia, balansovanie s predmetmi;
- pohybové vyjadrovanie prostredníctvom pantomímy, hier s riekankami, prostredníctvom spevu a tanca;
- precvičovanie vnímania rytmu a rytmickosti dýchania;
- vytváranie pozitívneho vzťahu k pohybovým aktivitám;
- upevňovanie návykov pravidelnej pohybovej aktivity;
- rozvíjanie sociálnych zručností pri pohybe;
- rozvíjanie spolupráce v skupinových hrách;
- rešpektovanie ostatných a dodržiavanie dohodnutých pravidiel;
- rozlišovanie laterality na vlastnom tele a určovanie vlastnej polohy voči okoliu;
- uplatňovanie pojmov označujúcich priestorové vzťahy, smer a vzdialenosť;
- identifikovanie predmetov podľa veľkosti, povrchu a pozície v štyroch kvadrantoch;
- organizovanie predmetov a priradovanie rovnakých prvkov v mikropriestore;
- používanie hmatu a čuchu na získavanie informácií o okolitom priestore a prekážkach;
- využívanie horného a dolného bezpečnostného postoja pri pohybe v priestore;

- uplatňovanie klznej prstovej techniky pri sledovaní línií a predmetov;
- demonštrovanie správnej techniky chôdze s vidiacim sprievodcom;
- menovanie funkcií bielej palice a ovládanie základnej manipulácie s ňou;
- využívanie orientačných bodov a znakov pri pohybe v budove a v okolí školy;
- realizovanie pohybu po známych trasách vrátane chôdze po schodoch;
- samostatné presúvanie sa do určených miestností s vytváraním a upevňovaním modelov priestoru v pamäti;
- koordinovanie pohybu rúk po podložke v súvislosti s metodikou čítania a písania;
- orientovanie sa v štruktúre textu a na ploche papiera pri písaní;
- lokalizovanie učebných pomôcok a zariadenia v triede a na pracovnej ploche.

2.3.6 Žiaci s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami

Obsah a ciele jednotlivých vyučovacích predmetov je potrebné prispôbovať individuálnym osobitostiam žiakov. Obsah vyučovacieho predmetu tvorí podklad, ktorý má učiteľ tvorivo rozvíjať, rozširovať alebo redukovať, v závislosti od potenciálu a osobnostných vlastností každého žiaka. Pri vzdelávaní žiakov s autizmom je dôležité aj prostredie, v ktorom sa vzdelávací proces realizuje. Je potrebné zohľadniť sensorickú citlivosť žiakov, najmä v oblasti osvetlenia, vizuálnych podnetov a zvukov v prostredí.

Štruktúrovanie a vizualizácia pomôže žiakom zorientovať sa v pracovnom priestore a v čase, zorientovať sa v tom, kedy sa má daná úloha vykonávať. Najdôležitejšia je správna voľba augmentatívnej alebo alternatívnej komunikácie pre žiakov, ktorá zabezpečí úspešnú a dostupnú komunikáciu. Najčastejšie využívané formy komunikácie u žiakov s autizmom alebo pervazívnymi vývinovými poruchami zahŕňajú hovorenú reč, ukazovanie alebo výmenu obrázkovo-slovných symbolov, písanie alebo ukazovanie na písané komunikačné symboly, používanie gest a rôzne osobné elektronické komunikačné pomôcky.

U žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami sú tieto obsahy venované najmä oblastiam:

- Rozvoj grafomotorických zručností a písanie;
- Rozvoj komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností;
- Rozvoj zručností pre osobný život.

Rozvoj grafomotorických zručností a písanie

Ciele

- Ovládať motoriku prstov a dlane v miere potrebnej k písaniu.
- Zrakom kontrolovať činnosti, ktoré prebiehajú v pohybe.
- Ovládať jemnú motoriku rúk pri základných grafomotorických a praktických činnostiach.
- Používať písací nástroj na zanechávanie stopy a prvotné grafické prejavy.
- Uplatňovať funkčný úchop, stisk a mobilitu zápästia pri práci s rôznymi materiálmi.
- Manipulovať s predmetmi rôznych tvarov a veľkostí.

Obsah

Rozvoj motoriky rúk a prstov

- Používanie oboch rúk pri cvičení jemnej a hrubej motoriky;
- mávanie prstami a dlaňami, tleskanie a hladkanie rôznych materiálov;
- naberanie sypkého materiálu prstami;
- zvieranie prstov do dlane s ich následným vystieraním a roztáhovaním;
- krúženie zápästiami oboch rúk v oboch smeroch;
- imitovanie jednoduchých manuálnych činností a pohybov;
- vytváranie rôznych tvarov v sypkých materiáloch pomocou dlaní;
- manipulovanie s plastickými materiálmi;
- práca s plošnými skladačkami a vkladanie drobných predmetov do vyhradených priestorov;
- strihanie, vystrihovanie a šitie jednoduchými stehmi vrátane práce s ihlou a navliekania nite;
- napodobňovanie zložitého postavenia prstov na ruke;
- stláčanie štipca prstami a pripínanie materiálu na šnúru;
- skladanie kociek a mozaiky;
- navliekanie korálikov na šnúru.

Nácvik práce s písacím nástrojom a základné grafomotorické cvičenia

- Nacvičovanie uchopenia písacieho nástroja do dlane a prstov;
- čmáranie na zvislú plochu, kruhovým spôsobom alebo vertikálnym a horizontálnym smerom s prerušovaním aj bez neho;
- zanechávanie stopy na vodorovne položenej podložke, ako je papier alebo tablet;
- nacvičovanie správnej pozície tela pri písaní;
- obťahovanie tvarov podľa makety;
- spájanie bodov čiarami podľa predlohy.

Rozvoj komunikačnej schopnosti a sociálnych zručností

Ciele

- Vyjadrovať základné potreby a myšlienky verbálne alebo inou formou augmentatívnej a alternatívnej komunikácie.
- Používať prostriedky a systémy augmenatívnej a alternatívnej komunikácie.
- Rozumieť významu alebo využitiu predmetov bežnej dennej potreby.
- Priradovať materiály a predmety na základe ich vlastností.
- Sústrediť sa na jeden konkrétny zvuk a hlas pri viacerých zvukoch súčasne.
- Osvojovať si stratégie nadväzovania a udržania sociálneho kontaktu, vhodných reakcií v kontakte s druhými.
- Používať naučené sociálne stratégie pri nadväzovaní kontaktu a pri reakciách v kontakte s inými osobami.
- Zapájať sa do skupinových aktivít.
- Identifikovať kľúčovú informáciu alebo emóciu v prezentovanom príbehu alebo v sociálnej situácii.
- Imitovať správanie a činnosti iných osôb.
- Akceptovať prítomnosť iných osôb a spoločnú účasť na aktivitách v rámci kolektívu.
- Dodržiavať štruktúru hry a pravidlá striedania sa v činnosti.
- Čakať počas aktivity na ostatných členov skupiny.
- Počúvať druhého v rozhovore a v iných sociálnych situáciách.
- Samostatne dokončovať pridelené úlohy v rámci skupiny.

Obsah

Rozvoj komunikačnej schopnosti

- Stimulovanie komunikácie používaním obľúbených hračiek a predmetov;
- využívanie sociálnych rituálov, ako sú pozdravy a rozlúčky, na podporu komunikácie s okolím;
- nacvičovanie jednoduchých žiadostí o predmety, aktivity, jedlo a pitie;
- používanie očného kontaktu ako súčasť komunikačného aktu;
- vyžadovanie neverbálnych modalít, ako ukazovania, v každej komunikačnej situácii;
- generalizovanie očného kontaktu a jeho využívanie v prirodzených situáciách;
- spontánne žiadanie verbálnou alebo neverbálnou formou;
- zameriavanie pozornosti na hru, činnosť alebo osobu v trvaní aspoň niekoľkých minút;
- zlepšovanie schopnosti ukazovania;
- vzájomne priradovanie identických predmetov;
- priradovanie zmenšenín reálnych predmetov k originálom a naopak;
- triedenie neidentických obrázkov a predmetov podľa rôznych kritérií;
- priradovanie predmetov k obrázkom a obrázkov k predmetom v rámci dvojcestnej reprezentácie.

Rozvoj sociálnych zručností

- Zúčastňovanie sa na krátkej interakcii alebo hre s učiteľom;
- zapájanie sa do jednoduchých sociálnych výmen;
- nacvičovanie striedania sa v aktivite podľa princípu najprv ja, potom ty na posilnenie trpezlivosti a schopnosti počkať;
- nadväzovanie očného kontaktu ako prejavu záujmu o druhú osobu;
- vnímanie a rešpektovanie osobného priestoru a emócií iných osôb v okolí;
- iniciovanie, udržiavanie a presúvanie pozornosti prostredníctvom motivujúcich podnetov.

Rozvoj zručností pre osobný život

Ciele

- Realizovať sebaobslužné úkony s minimálnou mierou podpory.
- Identifikovať osobné veci a pridelené miesto v známom prostredí triedy.
- Udržiavať poriadok vo vlastných pomôckach a osobných veciach.
- Samostatne sa stravovať.

Obsah

- Spolupracovanie pri čistení zubov, umývaní tváre a rúk, upravovaní vlasov a pri čistení nosa;
- postupné zvládanie prechodu od spolupráce k samostatnosti pri nácviku hygienických a sebaobslužných návykov;
- ukladanie osobných vecí na určené miesto a udržiavanie základného poriadku v školských potrebách;
- orientovanie sa v úložných priestoroch triedy ako skrinky, poličky, vešiaky;
- orientovanie sa v priestore triedy pomocou stabilných orientačných bodov;
- vytváranie a upevňovanie základných pracovných návykov;
- používanie toalety, toaletného papiera a vreckoviek s prechodom k samostatnosti;
- vyzliekanie a obliekanie odevu, obúvanie a vyzúvanie sa s postupným odbúraním pomoci;
- zapínanie a rozopínanie gombíkov, používanie zipsu, patentiek a háčikov;
- navliekanie šnúrok do topánok a nácvik viazania uzla;
- rozvíjanie samostatnosti a zručnosti pri stolovaní od používania rúk cez lyžicu až po kompletný príbor;
- pitie z pohára oboma rukami a následne jednou rukou;
- samostatné desiatovanie vrátane naliatia nápoja a rozbalenia desiaty;
- umývanie ovocia a zeleniny;
- odkladanie potravín a rozlišovanie čistého a špinavého riadu.

2.3.7 Žiaci chorí alebo zdravotne oslabení

Do základnej školy pri zdravotníckom zariadení sú prijatí žiaci chorí alebo zdravotne oslabení, ktorým je poskytovaná zdravotná starostlivosť na lôžkových oddeleniach a počas liečebného pobytu v príslušnom zdravotníckom zariadení, po súhlase ošetrojúceho lekára. Žiaci chorí alebo zdravotne oslabení sa vzdelávajú v škole pri zdravotníckom zariadení podľa obsahu vzdelávania kmeňovej školy. Vzdelávacie štandardy a obsahy vyučovacích predmetov sú rovnaké ako pre žiakov základnej školy, z ktorej žiaci prichádzajú. Časový rozsah vzdelávania je prispôsobený liečebnému procesu žiakov so zdravotným znevýhodnením.

2.3.8 Žiaci so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia a žiaci so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v kombinácii s iným zdravotným znevýhodnením

U žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia a žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v kombinácii s iným zdravotným znevýhodnením, ktorí sa vzdelávajú v prípravnom ročníku, nie je možné vzhľadom k miere a závažnosti ich zdravotného znevýhodnenia, aby plnili obsah výchovy a vzdelávania, ktorý je uvedený v kapitole 2.1 Vzdelávacie oblasti tohto dokumentu.

Ciele a obsah výchovy a vzdelávania sa nachádzajú v prílohe Štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie Obsahy výchovy a vzdelávania pre žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia a žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v kombinácii s iným zdravotným znevýhodnením.

Žiaci postupujú v prípravnom ročníku podľa rámcového učebného plánu pre žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia a žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v kombinácii s iným zdravotným znevýhodnením, ktorý sa nachádza v tomto dokumente v podkapitole 1.4 Rámcový učebný plán pre žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia a žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v kombinácii s iným zdravotným znevýhodnením – prípravný ročník.

Výchova a vzdelávanie žiakov chorých alebo zdravotne oslabených so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v školách pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami pri zdravotníckych zariadeniach sa uskutočňuje ako poldenná. Poldenné vzdelávanie je organizované len v dopoludňajších hodinách v rozsahu piatich pracovných dní v týždni.

2.3.9 Výchova a vzdelávanie žiakov s viacnásobným postihnutím (VNP) v prípravnom ročníku

Vzdelávanie žiakov s viacnásobným postihnutím v rámci prípravných ročníkov predstavuje špecifický pedagogický proces, ktorý si vyžaduje vysoko individuálny prístup a zohľadnenie kombinácie rôznych druhov zdravotných znevýhodnení. Postup vzdelávania týchto žiakov sa odvíja od konkrétnej kombinácie a miery závažnosti ich zdravotných znevýhodnení, pričom sa zohľadňuje potencionálna prítomnosť mentálneho, zmyslového, telesného alebo iného postihnutia.

Vzdelávanie žiakov s VNP s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia alebo bez mentálneho postihnutia

Žiaci s viacnásobným postihnutím, u ktorých nie je prítomné mentálne postihnutie, alebo je diagnostikované na úrovni ľahkého stupňa, plnia ciele výchovy a vzdelávania v prípravnom ročníku podľa príslušného rámcového učebného plánu určeného pre prípravné ročníky základných škôl, respektíve škôl pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami uvedeného v podkapitolách 1.1 až 1.3 tohto dokumentu.

Vzdelávanie žiakov s VNP so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia

U žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia a žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v kombinácii s iným zdravotným znevýhodnením, ktorí sa vzdelávajú v prípravnom ročníku, nie je možné vzhľadom k miere a závažnosti ich zdravotného znevýhodnenia, aby plnili obsah výchovy a vzdelávania, ktorý je uvedený v tomto dokumente v podkapitole 2.1 Vzdelávacie oblasti.

Žiaci plnia obsah výchovy a vzdelávania, ktorý je uvedený v prílohe Štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie Obsah výchovy a vzdelávania pre žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia a žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v kombinácii s iným zdravotným znevýhodnením. Obsah výchovy a vzdelávania je individuálne rozložený do prípravného až desiateho ročníka s prihliadaním na špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby žiakov. Žiaci postupujú v prípravnom ročníku podľa rámcového učebného plánu, ktorý sa nachádza v kapitole 1.4 Rámcový učebný plán pre žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia a žiakov so stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom mentálneho postihnutia v kombinácii s iným zdravotným znevýhodnením – prípravný ročník.

